

A Keresztény–Zsidó Tanács ülése Kecskeméten

Nagy jelentőségű eseményre került sor a hitközség székházában.

A Keresztény–Zsidó Tanács elnöksége Kecskeméten ülésezett, mert a Nemzetközi Keresztény–Zsidó Tanács (ICCJ) úgy tervezi, hogy 2018-ban Magyarországon tartja a közgyűlését, részben városunkban.

Az ICCJ magyarországi ülésének egyik kezdeményezője és szervezője, Róna Tamás főrabbi hívta meg a KZST elnökségét, hogy a helyszínen győződjenek meg az előkészületekről.

Az eseményen részt vett a KZST elnöke, Székely János, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye segédpüspöke, Gara Imre orvosprofesszor, a KZST antiszemitizmus elleni bizottságának vezetője, Khaled A. László szuperintendens, a Metodista Egyház lelkésze, Mészáros Kálmán, a Baptista Teológiai Akadémia tanszékvezető docense, egyháztörténész, Szent-Iványi Ilona vallásdiplomata, unitárius lelkész és Radnóti Zoltán, a Mazsihisz Rabbitegyháza elnöke is.

Róna Tamás imáját követően Feldmájer Péter, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnöke üdvözölte a résztvevőket, hangsúlyozva, milyen

rendkívüli jelentőségűnek tekinti a területi csoport azt, hogy Kecskeméten tartják majd meg az ICCJ közgyűlését.

A gördülékeny lebonyolítás érdekében egy külön előkészítő irodát hoztak létre, az ott dolgozóknak kizárólag az a feladatuk, hogy a KZST ülésének itteni részét előkészítsék.

Kiemelte, hogy ehhez nemcsak a saját erőforrásai jelentős részét használja fel a területi csoport, hanem igen komoly segítséget kap a várostól is.

Az ezzel kapcsolatos szándéknyilatkozatot két évvel ezelőtt írta alá a városháza Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Szemereyné Pataki Klaudia polgármester, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát és Anette Adelmann, a Nemzetközi Keresztény–Zsidó Tanács főtárgyalója.

A vendégeket a nemrég megjelent Katymári Zsidók története című könyvvel ajándékozták meg, melynek szerzői és kiadói Horváth Zoltán és Zorn Antal.

Dávid Lili

ROHONC

Emlékezünk és emlékeztetünk

Rohonc (Rechnitz) nevét már egyre többen ismerik *Elfriede Jelinek* „Rohonc, avagy az öldöklő angyal” című darabjának magyarországi bemutatója révén.

Számunkra egyértelmű és nagyon fontos, hogy közösségünk is képviseltesse magát az ottani holokauszt-megemlékezésen.

Már tíz év telt el azóta, hogy a zalaegerszegi hitközség emléktáblát helyezett el a keresztapja falán, az osztrák–magyar határ közelében.

A háború végének egyik legszörnyűbb tömeggyilkossága történt itt. A Batthyány-kastélyban nemzetiszocialista „bajtársi” találkozót tartottak. Az est „fénypontjaként” körülbelül 15 fegyveres 180 honfitársunkat gyilkolta meg. 20 férfit másnap estig életben hagytak, hogy elföldeljük társaik tetemét. A holmijukat teherautóval a kastélyba vitték. Bár a tömegsírát eddig még nem találták meg, a meggyilkoltakról soha nem szabad elfeledkezni.

Ebben az évben Preisz József örökös alelnök, Árvai József alelnök és Temesváry Tibor tolmács képviselte a zalaegerszegi hitközséget. Siklósi Vilmos elnök gondolatait olvasták fel: „...A gyilkosokat ma sem sikerült felelősségre vonni, a holttesteket máig sem találták meg. Nagy a csend, a hallgatás.

S ebben a csendben évről évre van egy hang, az emlékezés hangja, amin itt vagyunk, és emlékezünk. Itt a fejhajtás az emlékezőknek is szól, akik évről évre konferencia és a keresztapjánál történő megemlékezés keretében hozzák vissza a lelkeket, a magyar lelkeket az élők sorába. S az emlékezés szól a legyilkoltaknak, mert itt vannak köztünk, és addig el sem tudjuk őket engedni, míg méltóan nem kerülnek a föld bogyraiba, a földi tetetőbe...”

Rohoncon ma nincsenek zsidók. A R.E.F.U.G.I.U.S. egyesület szervezésében az ott lakók mégis minden esztendőben leróják kegyeletüket.

Vajon hazánkban azokon a településeken, ahonnan tervszerűen és az állam által támogatva megszabadultak hittestvéreinktől, lesz, aki emlékezik? Lesz, aki fejet hajt?

Virágh Judit

Kép egy korábbi megemlékezésről

Jószolgálat-díjat kapott a pécsi szeretetotthon

A szociális munkát végzők teljesítményét elismerő Jószolgálat-díjat ítéltek meg a pécsi dr. Szántó László Szeretetotthonnak. A helyi hitközség által működtetett, 58 férőhelyes idősgondozó intézmény nevében a rangos díjat Budapestben vette át Goldmann Tamás, az elismerésben részesült otthon igazgatója, a Mazsihisz alelnöke.

A pécsi hitközség elnöke a Dunántúli Napló kérdésére úgy fogalmazott, bizonyos abban, hogy a számos szociális otthon közül, ahol mind a legjobb tudásuk szerint végzik a feladatukat, azzal érdemelte ki az elismerést intézményük, hogy egyedi programot dolgoztak ki a hozzátartozók bevonására. A családbarát modell lényege, hogy a szeretetotthonban élők hozzátartozóival is szoros kapcsolatot tartanak.

Ez az úgynevezett mentorprogram, amely a lakók, a család és az intézmény integrációját segíti, valamint a folyamatos kommunikációt szolgálja, például úgy, hogy az időseknek a hozzátartozókkal közös szabadidős tevékenységet, kulturális programokat szerveznek. Elérhetővé tesznek olyan alternatív fejlesztő tevékenységeket is, mint például a babaterápia vagy a kutyaterápia. A rokonok aktív szerepet is vállalhatnak a szeretetotthon hétköznapjaiból, például zenés műsorokon lépnek fel, vagy éppen születésnapokat tartanak az idősek körében – árulta el az igazgató.

A Jószolgálat-díj győzteseit a hét nagy magyarországi segélyszervezet (Katólikus Karitás, Magyar Református Szeretetszolgálat, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, Magyar Vöröskereszt, Johannita Segítőszolgálat) delegáltjaiból és az alapító képviselőiből álló zsűri választja ki. Az 500 beérkezett jelölésből évente mindösszesen 12 kategóriában nyerhetik el a jelöltek az elismerést.

A Twickel-Zichy Mária Terézia Alapítvány 2016-ban azzal a célkitűzéssel alapította a díjat, hogy a szociális gondozási munka különböző te-

rületein dolgozók áldozatos és példamutató tevékenységét bemutassa, valamint a szociális életpályákat népszerűsítve, azok társadalmi elismertségét növelje.

Nógrádi László / BAMA

Több millió „új zsidó” a kapuk előtt

A 21. század az „új zsidók” ideje lesz. Több ezer év óta először végre divat lett zsidónak lenni egy új könyv szerint. Egyre több ember fedezi fel világszerte „zsidó gyökereit”, egyre több csoport tekint magára Izrael gyermekeként, nagyon sokan kívánnak betérni: összesen több millióan szeretnének csatlakozni a judaizmushoz Lengyelországtól Madagaskárig. „Az izraeli rabbinátusnak észhez kell térnie.”

Némely hívek „a Messiás napjainak” eljövételét, a messiási kor kezdetét vélik megpillantani a zsidóság iránti hirtelen rajongásban. Mások magyarázatot próbálnak keresni a jelenségért, amelyre az amerikai elnökválasztás is szép példával szolgált: nemcsak a győztes, Donald Trump lánya, Ivanka tért be, de Chelsea Clinton, Hillary Clinton lánya is azonosul zsidó férjével és válásával. Az ő példája is mutatja, hogy a zsidóság ajtaján kopogtatók közül nem mindenki akar betérni a rabbinikus zsidóságra szabályosan, sokak kötődésai más természetűek: őket a kérdéssel foglalkozó új könyv „a zsidó család” tagjainak nevezi.

A kötet egyik szerkesztője, Netanel Fisher szerint a 80-as években fordultak meg a trendek. Addig inkább kikeresztelkedni volt szokás, elhagyni a zsidóságot, nem bebocsátást kérni.

Ma azonban él Izraelben 300 ezer olyan ember, aki a „visszatérési törvény” alapján telepedett le, de vallásjogi értelemben nem zsidó. Közülük csak mintegy 25 ezren tértek be, a többiek „mindössze” Izraelben él-

nek, héberül beszélnek, izraeli neveket adnak gyermekeiknek, gyertyát gyújtanak chanukkakor, böjtölnek hosszúnapon – és zsidónak tekintik magukat.

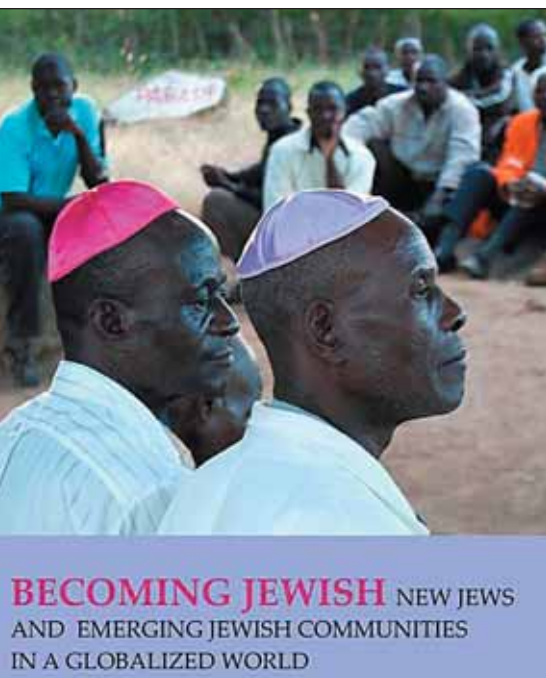
Az Egyesült Államokban is hasonlóak a számok: körülbelül 200 ezren vannak olyanok, akik nem zsidók vallásjogi értelemben, de zsidónak tekintik magukat, közülük csak 100 ezer tért be, jellemzően nem ortodox közösségekbe. Gyakorta zsidó a házastársuk, tartják a zsidó szokásokat, sabbátkor zsinagógába járnak. Dél-Amerikában is százazrek élnek hasonlóan. „Ki mondhatja nekik, hogy nem zsidók?” – kérdezi Fisher.

További jelentős tömegek élnek Kelet-Afrikában, Madagaskáron és Indiában, akik az elveszett törzsek leszármazóinak, Izrael fiainak tekintik magukat. Lengyelországban egyre többen fedezik fel nagyszüleik által elhallgatott zsidó gyökereiket, egy zsidó nagymamát vagy nagypapát, Németországban pedig a büntetett generál betérési hullámokat.

„Egy varsói rabbi mesélte nekem, hogy amikor megérkezett a városba, ő volt a legfiatalabb a kilében, csak idős zsidó emberek vették körül. Mára már ő a legidősebb” – mondja Fisher, és hozzáteszi, hogy a betérők gyakran lesznek vezetőkké, mert nagyon szívükön viselik választott közösségük sorsát.

Fisher becslései szerint mindent összevéve milliókról lehet szó: sokan közülük zsidóként tekintenek magukra, de nem térnek be.

A jelenség oka szerinte az internet forradalma, amely mindenkit bekapcsoloz egy azonos világba, és megsokszorozta a kapcsolatokat lehetőségét: ülsz, mondjuk, Kubában, és minden további nélkül részt vehetsz innen bármelyik távoli zsidó közösség életében. A másik ok szintén a globalizációval függ össze, ez a spirituális keresés: mindenki közösségre, csoportidentitásra vágyik, mindenki tartozni szeretne valahová.

BECOMING JEWISH NEW JEWS AND EMERGING JEWISH COMMUNITIES IN A GLOBALIZED WORLD

A judaizmusban sokan választ találnak a végső kérdésekre, másoknak tetszik a zsidóság családközössége, és Izrael országa stabil, vonzó helyként tűnik fel, egy jobb élet lehetőségének ígéretével.

„Nagyon sok pozitívuma van mindennek. Az, hogy ennyire sokan akarnak csatlakozni hozzánk, rendkívüli erő. Izrael államának több százézer nagykövete van szerte a világon” – hangoztatja Fisher.

A kutató óv a bezárkózástól: „A konzervatívok riadtan szemlélik ezeket a fejleményeket. Attól félnek, hogy az új zsidók tömegei lerombolják majd az autentikus zsidóságot. Azt a hagyományt, amelyet oly sok időn át megőriztünk. Úgyhogy szerintük minél magasabbra kell emelni a falakat, és minél kevesebb embert kell beengednünk.”

„Vallásos emberként is azt mondom, hogy ha az izraeli rabbinátus nem tér észhez, egyedül fogjuk találni magunkat. Nem maradhatunk meg a tegnapi világban.” A nagy szefárd rabbi, Ovadja Jozsef döntéséről, annak ellenére is, hogy sok tekintetben mások voltak a vallási szokásai.

„Nem tudom minden kérdésre választ – vallja be Fisher. Annyit tudok, hogy ezek azok a problémák, amelyekkel a 21. században foglalkoznunk kell majd.”

mazsihisz.hu

Nemzetközi motorostúra Izraelért – itthonról

A budapesti Bét Sálom zsinagóga elnöke, Horváth József az egyik társ szervezője a nemzetközi motorostúrának, amely Londonból indul, és számos európai város érintésével érkezik meg Izraelbe, ahol a július 6-án kezdődő 20. Maccabi Játékok, a zsidó olimpia lángját viszik majd körbe az országban.

A legtöbben az Egyesült Államokból csatlakoztak az akcióhoz, amelynek célja az Izrael melletti szolidaritás kifejezése. Az amerikai résztvevők evangéliumi keresztény gyülekezetek tagjai, keresztény cionisták, egyikük egy evangéliumi keresztény közösség lelkésze.

Budapesten a Dohány utcai zsinagóga előtt fogadja a motoros küldöttséget Jozsef Amrani, Izrael magyarországi nagykövete. A vallásközi szolidaritási akciót a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége is támogatja.

A cionista motorosok megállnak még Szegeden is, ahol meglátogatják a Mazsihisz városi szeretetotthonának lakóit, mielőtt Románia irányában elhagyják Magyarországot.

Mazsihisz pályázati felhívás

A Mazsihisz meghirdeti 2017. évi pályázatait a zsinagógai vallási közösség és a civil társadalom kapcsolatait építő-fejlesztő, a zsidó kultúra sokszínűségét bemutató, civil szervezetek és zsinagógák együttműködésére épülő, tematikus, értékteremtő, komplex, informális képzési, ismeretterjesztő, felvilágosító programok, programsorozatok és rendezvények utófinanszírozásos támogatására.

A pályázatok benyújtásának határideje 2017. 07. 31., 24.00 óra.

A pályázati összeg a pályázó által megjelölt, 2017. 07. 01. – 2018. 06. 30. közé eső időszakban használható fel. Egy pályázó több kategóriában is benyújthat pályázatot, de egy pályázati kategóriában csak egy pályázatot nyújthat be.

Elszámolási határidő: 2018. szeptember 30.

1. A pályázati támogatás célja

Jelen pályázat keretein belül kerülnek támogatásra közösségfejlesztő, közösségképző és ismeretterjesztő programok, ill. programsorozatok, melyek célja a résztvevők ismereteinek, kompetenciáinak fejlesztése a helyi adottságok minél szélesebb körű hasznosításával, és célcsoportjuk az identitását sokrétűen megélt magyar zsidó közösség.

Kiemelt cél a civil szervezetek és a templomi közösségek együttműködésének kiterjesztése. A pályázati programoktól elvárt eredmény a zsidó közösség ismertségének, elismertségének növelése, a kapcsolatok erősítése a zsidó identitású, de a zsinagógába ritkán vagy egyáltalán nem látogató és a vallásos zsidó közösség tagjai között.

Pályázati kategóriák:

A) kategória: Vallási életet és zsidó identitást erősítő, közösséget építő-fejlesztő projektek:

– zsidó vallási programok és zsidó ünnepekhez kötődő események, rendezvények,

– épített környezetünk védelme céljából a zsidó szakrális tér állagmegóvása és ezzel együttesen megvalósítandó közösségépítő programok,

– zsidó vallási életet bemutató projektek megvalósítása,

– zsidó identitás változatosságát bemutató projektek.

A rendelkezésre álló keretösszeg ebben a pályázati kategóriában:

A pályázatok támogatására rendelkezésre álló keretösszeg 9.000.000 Ft. A három pályázati kategória közötti forrásarány a beérkezett pályázatok mennyisége és minősége alapján módosulhat.

A pályázaton igényelhető támogatás összege és formája:

A pályázaton legalább 100.000 Ft és legfeljebb 1.000.000 Ft vissza nem térítendő támogatás igényelhető.

A pályázati támogatás legfeljebb 25%-a fordítható a pályázati költségvetésben meghatározott működési költségekre vagy bérre, ill. bérjellegű terhekre. Kizárólag a pályázati célhoz egyértelműen hozzárendelhető kiadások számolhatók el.

B) kategória: Zsidó oktatási-nevelési projektek:

– zsidó hitéleti oktató-nevelő projektek,

– zsidó hagyományokat bemutató oktató-nevelő projektek,

– a zsidóság történelméről, illetve a magyarországi zsidóság történetét bemutató oktató-nevelő projektek,

– a zsidóság társadalmi szerepvállalását bemutató projektek,

A rendelkezésre álló keretösszeg ebben a pályázati kategóriában:

A pályázatok támogatására rendelkezésre álló keretösszeg 5.500.000 Ft. A három pályázati kategória közötti forrásarány a beérkezett pályázatok mennyisége és minősége alapján módosulhat.

A pályázaton igényelhető támogatás összege és formája:

A pályázaton legalább 100.000 Ft és legfeljebb 1.000.000 Ft vissza nem térítendő támogatás igényelhető.

A pályázati támogatás legfeljebb 25%-a fordítható a pályázati költségvetésben meghatározott működési költségekre vagy bérre, ill. bérjellegű terhekre. Kizárólag a pályázati célhoz egyértelműen hozzárendelhető kiadások számolhatók el.

C) kategória: Zsidó kulturális és művészeti projektek:

– a zsidó ünnepek, a zsidóság kultúráját bemutató alkotások,

– zsidó vallási könyv és egyéb nyomtatott vagy multimédiás termék kiadása.

A rendelkezésre álló keretösszeg ebben a pályázati kategóriában:

A pályázatok támogatására rendelkezésre álló keretösszeg 5.500.000 Ft. A három pályázati kategória közötti forrásarány a beérkezett pályázatok mennyisége és minősége alapján módosulhat.

A pályázaton igényelhető támogatás összege és formája:

A pályázaton legalább 100.000 Ft és legfeljebb 1.000.000 Ft vissza nem térítendő támogatás igényelhető.

A pályázati támogatás legfeljebb 25%-a fordítható a pályázati költségvetésben meghatározott működési költségekre vagy bérre, ill. bérjellegű terhekre. Kizárólag a pályázati célhoz egyértelműen hozzárendelhető kiadások számolhatók el.

2. A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége által kiírt pályázatok nyertesei támogatási szerződés aláírása után juthatnak a támogatáshoz. A támogatás módja utófinanszírozás, a kifizetett számlák másolatának benyújtásával, egy évig lehet igénybe venni.

3. A támogatás mértéke

A pályázott támogatás maximum a projekt elszámolható összes költségének 90%-a lehet. A pályázó által biztosítandó önrész minimum a bekerülési költségek 10%-a, melynek készpénzben (pénztárban, bankszámlán) kell rendelkezésre állnia.

Nem tekinthető saját forrásnak a Mazsihisz vagy egyéb szervezet más pályázatából nyert támogatás.

4. A támogatás folyósítása

A támogatás folyósítása utófinanszírozás formájában történik, a Támogatási Szerződés szerint. A pályázatkezelő a támogatási összeget az elszámolást követően utalja át.

A pályázatban csak a támogatási időszakot terhelő költségekre vonatkozó pénzügyi bizonylatok számolhatók el, melyek pénzügyi teljesítésének az elszámolási időszak végéig meg kell történnie.

A támogatást a Pályázató a nyertes Pályázó bankszámlájára utalja.

2017. évben kiírt pályázat támogatásának folyósítási feltétele a korábbi években pályázaton nyert vagy

más jogcímen kapott támogatás esetében az elfogadott pénzügyi és szakmai beszámoló.

5. Támogatási időszak

A pályázó által a pályázati felhívásban megjelölt, 2017. 07. 01. – 2018. 06. 30. közé eső időszak.

6. Beadható pályázatok száma

Egy pályázó több kategóriában is nyújthat be pályázatot, de egy pályázati kategóriában csak egy pályázatot nyújthat be.

7. A pályázók köre

a) társadalmi szervezetek (kivéve pártok és szakszervezetek),

b) alapítványok (kivéve közalapítványok, Mazsihisz-taghitközség és BZSH által alapított alapítványok),

c) nonprofit gazdasági társaságok,

d) közoktatási intézmények,

e) Mazsihisz-taghitközség, BZSH-templomkörzet, illetve Mazsihisz vagy BZSH fenntartású intézmények kizárólag az „A” kategóriában nyújthatnak be pályázatot.

8. A pályázatok elbírálásánál előnyt jelentenek:

– Az olyan pályázati projektek, amelyek életszerű célok meghatározása mellett legalább hároméves zsinagógai és civil szervezeti együttműködést terveznek, és ennek tartalmát a részletesen kidolgozott, legfeljebb háromoldalas pályázati programban megalapozzák.

– Korábbi pályázati időszakban megkezdett, illetve megvalósított civil szervezeti és zsinagógai együttműködést folytatnak.

– A benyújtott pályázatok esetében azon projektek részesülnek előnyben, melyek megvalósulásával mind szélesebb körben találkozhatnak a résztvevők a zsidó hitélettel és a zsidó hagyományokkal.

– A 10%-nál is magasabb önrész vállalása.

9. A pályázatok benyújtásának módja és helye

A pályázatot a pályázati adatlap kitöltésével online kell elkészíteni, a megfelelő pályázatnál a **Jelentkezés erre a pályázatra** gombra kattintva. Az esetlegesen csatolt PDF, DOC, ill. XLS dokumentumok nevének utalnia kell a beadott pályázatra.

Az elektronikusan benyújtott pályaművek mellett a pályázatokat egy példányban, kinyomtatva, postai úton is el kell juttatni (**1075 Bp., Síp u. 12., Mazsihisz Számvitel**). (További információk a **dr.gadorgyorgy@mazsihisz.hu e-mail-címen** kérhetők.)

10. A pályázatok benyújtásának határideje:

2017. július hó 31. nap, 24.00 óra.

Körzeti kitekintő

Kecskemét

A lát báomerkor rendezett Izrael-napon emlékeztek meg Kecskeméten Jeruzsálem újraegyesítésének 50. évfordulójáról.

Az eseményt közösen rendezte meg a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportja, a kiskunhalasi hitközség és a Gólem Színház.

A Gólem Színház a Mazsók pályázatán nyert összegből eddig három színházi előadást – köztük a chanukkai rendezvényt – tartott a városban, a mostanit azonban nem a színházterem zárt falai között, hanem az utcán.

A hitközség Nagykovácsi utcai székfőzőháza előtt lezárták az utcaszakaszt, és már kora hajnalban megjelentek ott a Gólem Színház önkéntesei, akikhez csatlakoztak a kecskeméti is, és felállították azokat a sátrakat, amelyekben a zsidó élet legkülönbözőbb szegmenseit mutatták be, nemcsak a kegytárgyakat, a könyveket, hanem a zsidó konyha remekjeit is.

Külön köszönet illeti a KIBIC lelkes tagjait, akik segítettek az érdeklődők tájékoztatásában, valamint a Mazsihisz biztonsági szolgálatát.

Az egész napos program kora délelőtt kezdődött, amikor *Bottka Erzsébet* mutatta meg a talmud-tóra növények és más érdeklődőknek, hogyan kell előkészíteni a hagyományos sabbati barcheszt, hogyan kell a lisztet összekeverni vízzel, tojással és élesztővel, majd bedagasztani, hogyan kell a tésztát megkeleszteni.

A pihentetett, hófehér tésztát délelőtt a Gólem Színház önkéntesei osztották szét, majd meg is mutatták az érdeklődőknek, hogyan kell megfőnni. Az utcán lévő sütőben mindenki megsüthette, azután megkóstolhatta vagy hazavihette.

A lezárt utca bejáratában az arra sétáló nagyszámú városi közönség flódnit kapott, így mindenki megismerkedhetett a zsidó cukrászművészet eme ragyogó alkotásával, ebédidőben pedig mindenki megízlelhette a finom sóletot, a benne főtt hússal és tojással. Szerencsére sem a flódniból, sem a sóletből nem maradt, mert azt a vendégek jóízűen elfogyasztották.

A ritmikus zsidó táncokat *Forgács György* tanította meg a táncos lábú fiataloknak és idősebbeknek.

Borgula András, a Gólem Színház vezetője vidám történeteivel szórakoztatta a jelenlévőket, felidézve a Cáhálban szerzett katonai élményeit is.

A Sabbathsong együttes délutáni hangversenyének megkezdése előtt *Feldmájer Péter*, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnöke köszöntötte a jelenlévőket, elsőként *Joszéf Amrani* nagykövetet.

Beszédében kiemelte, hogy bár az elmúlt évtizedekben a csoporthoz tartozó hitközségek – más-más helyszínen, Kiskunhalason, Nagykőrösön, Szolnokon vagy éppen Kecskeméten – megemlékeztek lát báomerről a ha-

gyományos tűzgyújtással és finom ételekkel, de ezeket zárt körben rendezték meg. Az idei azonban különleges alkalom, hiszen néhány nap múlva lesz 50 éve, hogy újraegyesítették Jeruzsálemet, a zsidó nép fővárosát, amelyről most már bátran mondhatjuk, hogy ez az egész zsidó világ fővárosa.

Kiemelkedő jelentőségűnek ítélte meg, hogy amikor a Cáhál hős katonái bátran harcolva felszabadították a Kotelt, akkor a várost kettéosztó falak is leomlottak, és megszünt az a korábbi szörnyűség, hogy egyes szent helyeket elzárva tartották a vallásos zsidók elől, akik csak életük kockáztatásával mehettek oda.

Azóta Jeruzsálem – dacára az újbóli és újbóli erőszakos, gyilkos, szélsőséges iszlamista támadásoknak – valóban a béke fővárosa lett.

Az elmúlt 50 évben mindenkinek lehetővé tették, hogy a hitének megfelelően elhessen a szent helyekre, és ott nyugodtan és békében imádkozhasson.

Ezt mindenki megteheti, nemcsak zsidók, de rajtuk kívül a Krisztus-hívó emberek milliói is, akik abban hisznek, hogy kétezer évvel ezelőtt Jeruzsálemben – amely már akkor is Izrael fővárosa volt – csoda történt.

Elmondta, bízik abban, hogy ez a kialakult állapot már sohasem fog megváltozni, s Jeruzsálem a zsidó nép örökké egyesített fővárosa marad, ahova zsidók, keresztények, muszlimok és mindenki más eljöhethet, aki imádkozni akar a Jóteremtőhöz.

Joszéf Amrani, Izrael Állam rendkívüli és meghatalmazott nagykövete beszédében különösen kiért arra, milyen nagy öröm számára, hogy itt lehet Kecskeméten, és milyen nagyra tartja, hogy nemcsak Budapesten, hanem egy másik magyarországi városban is megemlékeznek Erecről, a zsidó államról, és annak fővárosáról, Jeruzsálemlről. Kiemelte, hogy ő mint Izrael nagykövete igyekszik mindenben segíteni a magyarországi zsidóságot, hiszen tudja, milyen fontos és jelentős szerepet tölt be a zsidóság Magyarországon, és milyen fontos az itteni zsidóságnak a zsidó állam léte és biztonsága.

Ezt követően a Sabbathsong együttes lépett fel, amely népszerű zsidó-izraeli dallamokat játszott a közönség nagy örömeire, akik dübörgő tapsal fejezték ki tetszésüket.

Az eseményen – melyről nagy terjedelmű számolt be a helyi nyomtatott és elektronikus sajtó, illetőleg az országos közszolgálati média is – részt vett *Szeberényi Gyula Tamás* alpolgármester, valamint *Berman Dávid*, *prof. dr. Grósz Andor* és *Raab András*, a szolnoki, a kecskeméti és a kiskunhalasi hitközség elnökei.

Kardos Péter

Braun Edith

Emlékfoszlányok a Kazinczyról és környékéről 1945–1950

Államosítás

A 40-es évek legvégén vagyunk. Az illetékes kulturális és oktatási minisztert Ortutay Gyulának hívják. Civilben törzsvendége volt a Révay utcai Nizsel kóser vendéglőnek, nem sóletre, hanem borra... Ő rendeli el az ún. kötelező óraszámot, amit a többi iskola szombati tanítással teljesített. Na de hát az ortodoxiánál ez nem működhetett. Ezért beiktattak egy ún. vasárnapi órarendet, amit szombaton abszolváltunk.

A látványt az olvasó fantáziájára bízva elmondom, hogy sábesz délelőttönként táska, fűzet és írószerek nélkül beültettek minket az iskolapadba, és – két-három órát beszélgettünk. A küszöbönálló ateista rendszernek ebből annyi haszna volt, hogy addig sem voltunk templomban. Tartott ez az államosítás, amikor egy tollvonással megszüntették az iskolát, a tanulókat pedig a lakhelyükhöz legközelebbi iskolába „utalták” (1948/49-es tanév).

A tanárok is szerteszét szóródtak. A cionista intézményeket szétverték. Az Aguda vezetőjét börtönbe zárták,

az „újszülött” Izrael tiltólistára került. A Jointot mint „kémszervezetet” kipenderítették az országból.

Apropó, Joint. Áldassék a neve mindörökké! 45 és 49 között a Kertész utcai épületben naponta ételt osztott, ünnepekre csomagokat adott. Sajtért, csokoládéért, marmaladéért és egyéb, akkor nélkülözött csemegékért álltunk sorban naphosszat.

Ott találkoztam először a csajkával és az ételhordóval. (Fiataloknak: ezek olyan, általunk hozott edényfajták voltak, amikbe bemerték a levest, főzeléket stb. Hazavitük, s másnap elmosogatva vittük be a „sorba”.)

Ez a sor a mai Fészek melletti háztól majdnem a Wesselényi utcáig állt télen-nyáron. Persze nem kóser élelemhez hozzá lehetett jutni (1945/46), például a Nagykörúton, ahol százak árultak nyakukban tálcával pogácsát, házi kenyert – aranyért, dollárért.

Emellett naponta többször ott toporogtunk a pályaudvaron, várva azokat, akik már soha nem érkeztek meg.

Mazsihisz Szeretetszolgálat

Konferencia

„Ismeretlen ismerősök, avagy első lépés a Mazsihisz Szeretetszolgálat megalakítása felé” címmel rendeztek konferenciát az ORZSE-n. Célja az ismeretek bővítése mellett az volt, hogy a Mazsihisz fenntartásában működő szociális intézmények megismerjék egymást, s munkatársaik között személyes kapcsolatok alakulhassanak ki.

Elsőként Schöner Alfréd rektor üdvözölte a résztvevőket, majd a felkérésnek eleget téve, a Szeretetszolgálatl kapcsolatos gondolatait osztotta meg a jelenlévőkkel. Az Atyák traktátusából (Pirké Ávot) az első fejezet második misnáját idézte: „Simon, az igazságos, a Szinhedrion utolsó férfiainak egyike mondta: Három dolgon áll a világ: a Tóran, az istentiszteleten és a jótékonyaságon.” Felhívta a figyelmet a tóraolvasó asztaloknál lévő kis táblákra, amelyek szintén a jótékonyaság gyakorlására buzdítanak.

Peá traktátusának misnájában olvassuk: „Következő cselekedetek, melyeknek gyümölcsét az ember már jelen életében élvezzi, de a tőke megmarad a túlvilági életben: a szülők iránti tisztelet és a jótékony adakozás.”

A továbbiakban a rektor beszélt a sokrétű feladatot ellátó intézményrendszeréről, amely a fővárosban és vidéken gyakorolja a legnevesebb micvákat. Majd elmondta: az alkotás művészetének két formája van: a nullából létrehozni valamit, és a meglévőt harmonikussá formálni. Végül Herzl mondasát idézte: „Ha akarjátok, nem mese...”

Ezt követően Heisler András, a Mazsihisz elnöke köszöntötte a konferencián megjelenteket, majd elmondta: Minden közösségnek meg kell becsülnie azokat a hiteles embereket, akik szakterületük kiváló ismerői, akik tudásukat hajlandóak másoknak átadni, és akik nemcsak oktatják, hanem gyakorolják is azt. A konferencia szónokai között méltatta Schöner Alfréd főrabbit, az ORZSE rektorát, valamint Goldmann Tamást, a Mazsihisz alelnökét, a pécsi szeretetotthon igazgatóját.

Beszédében megfogalmazta a BZSH és a Mazsihisz számos intézményének (oktatás-nevelés, Szociális Osztály, Szeretetkórház, otthonok, a szociális háló) szociális feladatait, és kiemelte a párbeszéd, az együttgondolkodás jelentőségét.

A Mazsihisz elnöke szólt a MAZS Alapítvány holokausztűlélőkkel kapcsolatos gondoskodási rendszeréről. A túlélők száma egyre kevesebb, s lassan egy újabb korosztály lép be a támogatandók körébe, amire fel kell készülni, anyagi forrásról pedig gondoskodni kell.

Végezetül kiemelte: e tanácskozás fő célkitűzése a párbeszéd, s ez az esemény elindíthat egy új folyamatot, mely a zsidó szeretetszolgálat, a zsidó szociális háló kiépítéséhez vezet.

A plenáris ülés előadójának sorát Radnóti Zoltán főrabbi, a Rabbistület elnöke nyitotta meg „Zsidó vallás és szolidaritás” címmel.

Bevezetőjében a konferencia jelmondatával – Ismeretlen ismerősök – kapcsolatosan fejtette ki gondolatait. Véleménye szerint a Mazsihisz szociális szektorában dolgozók nem ismerik még kellőképpen egymást, és a magyar zsidó közösség sincs eléggé tisztában a Tóra szociális törvényeivel, pedig azok ugyanolyan lényegesek, mint a sábbát vagy a kásrut előírásai.

Kiemelte, hogy a nagyünnepi liturgia egyik legfontosabb része, amikor a közösség együtt mondja: „az ima, a megtérés és az adakozás elviszi az ember felől a rossz végzetet” – azaz a másikkal való foglalkozás egy szinten van az önmagunkkal való törődéssel és az Istennel való kapcsolattal kialakításával. A Talmud Sábbát traktátusának első fejezete is azzal a jögesettel kezdődik, amikor

egy szegény ember áll meg a házunk előtt szombaton, és ételt kér magának az ünnepre.

Mint a főrabbi hangoztatta, az emberek közötti egyik leggyakoribb kommunikáció a kérés, s mindennapos kötelességük lenne azoknak, akik megethetik, adni!

A Rabbistület elnöke a Tórárt idézte: „Ha a testvéred elszegényedik, és keze gyenge lesz melletted, segítsd meg őt, akár jövevény, akár idegen, hogy élhessen melletted.” Vagyis segíteni törzsi parancs, hiszen a Tóra határozottan követeli a közösségen belüli szolidaritást.

A Tóra másik alapüzenete, hogy a zsidóságban nincsen kivételezett emberscsoport, Isten előtt mindenki egyenlő. Vagyoni különbségek ugyan léteznek a közösség tagjai között, ám az nem tesz senkit sem jobbá vagy rosszabbá Isten szemében. A szolidaritás: micva, vagyis parancsolat.

Témája volt még az előadónak a kölcsönnyújtás-kölcsönfelvétel, melyben semmiképp nem lehet jelen a gazdasági haszonszerzés.

A szociális törvénykezést csakis lelkesedéssel és alázattal lehet gyakorolni – emelte ki Radnóti Zoltán. Nemcsak a szegények gyámolításáról van szó, hanem az özvegy, az árva, a jövevény és a munkás védelméről. Ugyanakkor azt is elmondta a főrabbi, hogy a rászorultsággal nem szabad visszaélni.

A szociális szervezetek felkészültek, ismerik az evidenciákat, az alapvető elveket, pontosan tudják tehát, kinek, mikor, miben és hogyan kell segíteni.

Majd azzal fejezte be, hogy nemcsak jom kippur vagy peszách törvényei óvták meg a zsidó népet évezredekben keresztül, hanem a talált tárgyak törvénye, a kölcsönök törvénye és a napszámok törvényei is.

Sajnálatosan ez nincs lérvá és megszerkesztve magyarul, ám erre itt a lehetőség! A Tóra és a micvák tanulmányozása nem csupán öncélú tanulás, hanem proaktív szociális felkészülés, hogy bármilyen helyzetben tudjuk, miként is viselkedjünk egymással.

Háberman Zoltán, a Szociális munka és társadalomtudomány tanszék vezetője elmondta: a szociális munka praxisában nem feladatunk és nem kompetenciánk megmondani a klienseknek, hogy mit csináljanak, nem kell tanácsokat, javaslatokat adnunk vagy helyettük megoldani az életüket. Kreatív kérdéseket kell feltennünk nekik és magunknak is, elgondolkoztató dilemmákat felvetnünk, amelyekre mindenki megadhatja a maga válaszát, mely a sajátja lesz.

„A Mazsihisz Szeretetszolgálat egy lehetséges modellje” címmel tartott vetítéssel egybekötött előadást Goldmann Tamás, a pécsi hitközség fenntartásában működő Dr. Szántó László Szeretotthon igazgatója.

***

A konferencia további részében intézmény- és klubvezetők mutakoztak be: Rádainé Somos Éva (BZSH Benjámín Óvoda és Bölcsőde), Rőfös-Horvát László (Jaffe Családsegítő Szolgálat), Kádár György (Szociális Osztály és két klub), Deutsch Róbertné, Torda Kata és Fröhlich Erika (Újpesti Otthon

és szakszociális szárny, klub), Polgár Éva (szegedi szeretotthon), Breitenstein Edit (pécsi szeretotthon).

Az előadások végeztével csoportos beszélgetésekre került sor, melyeket Talyigás Katalin és Stark András koordinált.

A mozgalmas és talán hasznosan fárasztó napot a neves pécsi pszichiáter, Stark András zárta, aki A Rashevski tangó című film felhasználásával a zsidó identitás sokféle-ségét járta körül, tele humorral és fájdalommal.

A konferencia összegzését Goldmann Tamás és Háberman Zoltán fogalmazták meg:

„Hogy sikerül-e profitálni ebből a konferenciából, csak remélni tudom. Sok, egymást eddig nem ismerő szakember találkozott itt és osztotta meg tapasztalatait a pulpituson, a csoportokban és az ebéd közben. Abban bízom, hogy ez a munióció elég lehet ahhoz, hogy méltóak lehessünk hagyományainkhoz, és létrejöhessen egy problémaérzékeny, modern és zsidó szociális háló.

Zárásként egy nagyon személyes érzés. A közönség soraiban végig ott ült Aczél Anna, Talyigás Katalin, Komoly Judit és Hegyesi Gábor. A szociális munka magyarországi megvalósítói. Olyan érzés volt előttem a szociális munkáról beszélni, mint egy focistának Pelé, Maradona vagy Beckenbauer előtt rúgni a labdába. Tudjuk, hogy megközelíteni sem lehet az ő zseniális tudásukat, alkotóerejüket, de éreztük, hogy itt és most nekem, nekünk kell eredményesnek lenni. Fontos, hogy itt voltak, és óvó tekintetük, tanácsaik, véleményük segített és segíteni fog abban, hogy jól szolgálhassuk a bajban lévők ügyét.”

-gj-

Zsidó fotel

A hetvenes évek végén egy őszi napon az akkori anyósomnál töltjük a vasárnap délutánt. Az ebédet már megettük, a tányérok tisztán ragyognak a konyhapulton. Egy újságot lapozgatok a nappaliban, leteszem, felülök a fotelból, hogy nyújtózzak egyet, hangosat reccsen alattam a bútor. Vigyázz, szól rám az anyósom, csak óvatosan. Ugye nem tört el semmi, kérdezem ijedten. Dehogy, feleli, és az ablakhoz lép, kinéz a kertre, kezét az ablakpárkányra fekteti, ujjai mint törékeny faágak pihennek a párkány lapján. Óreg bútor, mondja halkan maga elé. Leül a kanapéra, int, hogy üljek mellé. Érdekel a fotel története, kérdezi. De mennyire, bólintok hevesen. Na, jó, akkor figyelj.

„Amikor a háború végén visszajöttünk ebbe a lakásba, a szobák félig üresek voltak, a legtöbb bútor eltűnt belőlük. Volt olyan, amit később visszakaptunk, például ezt a tálalót, mert csak megőrzésre vitték el, de a nagyját soha. A szomszédasszonyom azt tanácsolta, menjek el a zsinagógába, ahová a háború alatt az üldözöttek nem kívánt bútorait összehordták, hátha találom ott valamit. El is mentem, és a férfikaraton tényleg rengeteg egymásra hajigált bútor, kép, kormos lábas és mindenféle limlom hevert. Szomorú látvány volt, mondhatom. Futólag néztem csak körbe, legszívesebben rögtön indultam volna haza, de egyszerre csak földbe gyökerezett a lábam: megláttam ezt a fotelt. Fogalmam sem volt, hogyan került oda. Rémes állapotban volt, a huzata megégett, a kartámlája elrepedt, a lába eltört, mégis rögtön megismertem a színe miatt. Miért, mi van a színével, kérdezem. Ó, arról a vöröses árnyalatról mindenféle az eszembe jutott. Mi például? Például a téglagyár, de most nem erről akarok beszélni. A lényeg az, hogy hazahoztam a fotelt a zsinagógából. Volt egy kiváló kárpitosmester, Baksa úr, akivel a szüleim korábban többször is dolgoztattak, apám pedig párszor sakkozott vele amatőr sakkversenyeken. Apu bosszankodott, mert sosem tudta megverni. Ó aztán gyönyörűen helyrefofozta a fotelt, szebb lett, mint fénykorában. Fényes, sárga csfokos huzata lett, az akkor nagyon divatos volt, a karfája pedig csillogott, és ingerlő, szinte érzéki illatot árasztott. Tudod, egy ilyen újjávarázsolts, öblös fotel azonnal felkelti az emberben az olvasás vágyát, kedvem támadt ne-

kem is elidőzni benne egy jó könyvvel a kezemben. Tökéletes volt. Éppen csak az apám hiányzott belőle.

Nehéz volt megszokni az üres fotel látványát, mert apu negyven éven át mindig abban ült, szemüveggel, kicsit félrebillentett fejjel olvasott, később, öregkorában pedig már csak üldögélt kinyújtott lábbal, egy pohár habzóborral a kezében, és hallgatta a rádiót. Már ameddig hallgathatta.

Tudom, hogy '44-ben elvitték, és soha nem jött vissza, szólalok meg. Elvitték és megölték, feleli. Igen, megölték, ismétlem. Nem szeretem, amikor finomkodva azt mondják, hogy elvitték és meghalt – folytatja. Én nem is ezt mondtam, védekezem. Te nem. De sokszor így mondják, ilyen félrevezető szavakkal veszélyeztetik az igazságot. Az igazság az, hogy az öregekkel azonnal végeztek. Semmi esélyük nem volt. Anyósom megrázta a fejét, kis szünetet tart, azután folytatja. Képzeld, ez a szegény fotel 1956-ban még egyszer megégett, igaz, akkor nem a harcok, hanem egy felelőtlen cigarettázás miatt. Ki cigarettázott, kérdezem. Én, neveti el magát. Alaposan kiégettem a szép huzatját. Összevesztünk ugyanis a férjemmel, aki a maga vérmes stílusában nem tűrhette, hogy enyém legyen az utolsó szó, én meg úgy felmégesegetem, hogy kirohantam a szobából, és nem vettem észre, hogy az égő cigarettát a fotelba ejtettem. Politizáltak, kérdezem. Ugyan, politikában köztünk sosem volt vita, valami egészen más miatt telt be akkor a pohár. Lényegtelen. Afféle »ki vigye le a szemetet« veszekedés volt, elég gyakori házasságok között. Szégyelltem magam aztán nagyon, amikor észrevettem a ronda, sötét égésfoltot a huzaton, rádásul jó sokáig kellett nézmem.

Mert a cigarettázás és a kárpitozás között meglepetésszerűen kitört egy forradalom, s az életünket megnyugtató keretbe foglaló szokások, mint például az olvasás, egy időre megint értelmüket veszítették. Ott árválkodott a fotel a nappali sarkában az undok, fekete folttal, rá se hederített senki. Újra a feje tetejére állt körülöttünk a világ, és mi minden pillanatban vártuk az ablakon benyúló puskacsövet. De aztán másként alakultak a dolgok, mint ahogy eleinte hittük, szerencsére.

Valamikor 1957 őszén hívtam újra Baksa urat. Jócskán megritkult a haja, lett egy kis pocakja is, de azért rögtön megismertem. Na és mit gondolsz, mi volt az első kérdése, még mielőtt belépett a lakásba? Hogy ugye arról a zsidó fotelről van szó, amit a háború után restaurált. S anynyi év után egyúttal elárulta azt is, hogyan került annak idején a fotel a zsinagógába. Mert ő végig tudta. A szomszédasszonyom vitte oda a saját lakásából, miután a fotel egy bombázás alatt tönkrement, és használhatatlanná vált. Baksa úr látta. Hogyhogy, kérdezem. Úgy, hogy őt éppen akkor terelték be a gettóba.”

Lévai Katalin/Népszava online

MEGHÍVÓ

A magyar zsidó mártírok emlékművénél,
a Raoul Wallenberg Emlékparkban
(Budapest VII., Wesselényi utca 5.)

2017. július 2-án, vasárnap, délelőtt 9.30 órakor

megemlékezést

tartunk, melyre Önt és b. családját tisztelettel
meghívjuk.

Emlékbeszédet mond: Deutsch Péter rabbi

Közreműködik: Nógrádi Gergely főkantor

Magyar Emanuel Alapítvány

MAGÁNNYOMOZÁS
FELSŐFOKON!

***

KOBA

DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

Turisztikai tervek

Interjú Róna Ivánnal

A korábbi gyakorlattal ellentétben most már turisztikai értelemben is a Mazsihisz üzemelteti a Dohány utcai zsinagógát és a hozzá tartozó létesítményeket, mivel a feladatokat átvette az Aviv Traveltől. A tapasztalatokról, terveiről és a fejlesztési lehetőségekről Róna Ivánt, a Mazsihisz turisztikai igazgatóját kérdeztük.

A Mazsihisz milyen előzmények után vette át a turisztikai feladatokat az Avivtól?

Az elmúlt tizenhat-tizenhét évben a Dohány utcai templomkomplexumnak, azaz magának a templomnak, a múzeumnak, a templomkertnek és a temetőnek, turisztikai értelemben az Aviv Travel volt a működtetője, üzemeltetője és hasznosítója, a Mazsihisz megbízásából. De tavaly úgy döntött a hitközségek szövetségének vezetősége, hogy ezt a feladatot a Mazsihisz vegye át, és házon belül építsen föl egy csapatot a turisztikai menedzselésre. Ennek az volt az oka, hogy – mint említettem – házon belül oldjuk meg ezt a feladatot, s nálunk maradjon az a teljes bevétel, ami a működtetésből származik. Erre a bevételre ugyanis a Mazsihisznek szüksége van a saját intézményei, így a kórház, az iskola, az óvoda fenntartására, és a vidéki közösségek támogatására. Mivel a turisztikai feladatok ellátásából befolyt pénzt az említett közösségi célokra és zsidó intézmények működtetésére kell fordítani, a fő célunk az, hogy optimális költséggazdálkodás mellett minél eredményesebb legyen a gazdálkodásunk és nőjön a bevételünk. Hogy a bevételt aztán milyen arányban osztják föl a templomkörzetek, iskola, óvoda, kórház stb. között, az már nem ránk tartozik, nekünk az a dolgunk, hogy Európa legnagyobb és legszebb zsinagógájának, valamint a hozzá tartozó létesítményeknek a turisztikai menedzselésével minél magasabb minőséget érjünk el és a lehető legtöbb profitot termeljünk a Mazsihisz égisze alatt.

A váltás révén a látogatók, a turisták milyen változásra számíthatnak?

Elsődleges célunk, hogy a látogatók felejtethetetlen élményekkel távozzanak tőlünk, s hazatérve vigyék hírét ennek a csodálatos templomkomplexumnak szerte a világban. Hiszen olyan látványosságról van szó, amely unikális Európában. A látogatók zöme nem zsidó, sokan közülük még nem is látták zsinagógát belülről, nincsenek tisztában vallási szokásaikkal, ezért nagyon fontos számunkra, hogy a turisták tapasztalt és felkészült idegenvezetők segítségével szélesítsék a zsidósággal kapcsolatos, sok esetben hiányos tudásukat. Azt tapasztaltuk, hogy a turistákat nemcsak maguk a létesítmények érdeklik, hanem él bennük kíváncsiság a zsidóság megismerése iránt is, ezt az igényt pedig ki kell szolgálni. Kíváncsiak a zsidó kultúrára, történelemre, és persze arra a neológ irányzatra, amely a magyarországi zsidóságot jellemzi, s egyedülálló az egész világon. Mióta átvettük a menedzselést, minden hozzánk látogatónak garantált túravezetés jár autentikus és képzett csoportvezetőinktől.

Milyen fejlesztéseket terveznek?

Lesznek technikai jellegű beruházások, így például olyan audioguide eszközöket helyezünk üzembe, amelyek használatával minden látogató kiválóan és tisztán hallja majd az idegenvezetők ismertetését fejhallgatón keresztül. Ezeket az eszközöket mi sutogóknak hívjuk, mert lehetővé teszik az idegenvezetők számára, hogy egy harminc-negyven fős csoport esetében se kelljen kiabálniuk a szakrális helyeken, sőt a mikroportok révén beszélgetést is tudnak folytatni egymással illikrét, hald formában, ami jobban illik egy zsinagóga szellemiségéhez. A tartalmi fejlesztések között meg kell emlí-

Fotó: Kácsor Zsolt

tenem, hogy a hetedik kerületi önkormányzat támogatásával a templom előtti Herzl teret mostantól közterületként használhatjuk, s bevon-

Róna Iván (1952) idegenforgalmi szakközgazdász, a turisztikai ágazat egyik legismertebb hazai szaktekinetelye. 1971-ben kezdte pályafutását az IBUSZ utazási irodai ügyintézőjeként, később idegenvezető lett, majd 1982–1988 között az IBUSZ Rt. varsói képviselőjét vezette. 1990–1997 között a Budapest Tourist Rt. vezérigazgatója volt, majd újra a varsói külképviselet vezetője lett, onnan került a Hunguest Hotels Zrt. berlini képviseletére ügyvezető igazgatóként. 2006 és 2010 között a Magyar Turizmus Rt. vezérigazgatója volt. Angol, lengyel, német és orosz nyelven beszél.

hatjuk a turisztikai attrakciók megvalósításába. Színpadok felállítását tervezzük ott, így lehetőség lesz kulturális és szakrális események lebonyolítására, például chanukka vagy

sátoros ünnep megrendezésére. A templomban tematikus programokat indítunk a zsidó múzeummal összefogva, ebben nagyszerű partnerünk a múzeum vezetője, Toronyi Zsuzsanna. A fejlesztések között fontos megemlítenem, hogy az idegenvezetők képzésére is nagy hangsúlyt fektetünk majd annak érdekében, hogy minél pontosabb tájékoztatást adhasanak a hozzánk látogatóknak. Ezért kell kvalifikációs vizsgákat tenniük. Hadd jegyezzem meg, hogy mi nem azon az alapon alkalmazunk idegenvezetőket, hogy ki zsidó és ki nem az. Mi nem az embereink származására és vallására vagyunk kíváncsiak, hanem kizárólag a tudásukra és felkészültségükre.

Milyen körben igyekeznek népszerűsíteni szolgáltatásaikat?

Az a tapasztalatunk, hogy látogatóink több mint kilencvenöt százaléka külföldről érkezik, de nagyon szeretnénk, ha minél több magyar turista is ellátogatna hozzánk. E cél elérése érdekében megkerestünk számos hazai ifjúsági szervezetet, iskolát, nyugdíjasklubot, s arra biztattuk őket, hogy a jövőben minél nagyobb számban tekintsék meg turisztikai kínálatunkat. Az a tervünk, hogy a Nemzetközi Nagyszolgálat magyarországi képviseletének segítségével százával szervezzük majd ide a nyugdíjasokat, rendkívül kedvező áron. Jó volna, ha a zsidósággal kapcsolatos tévképzetek, esetleg misztikus és egzotikus dolgok helyét az emberek fejében a valóság venné át. Ezért célunk az, hogy minél több embert megismertessünk turisztikai örökségünkkel, kulturális értékekkel és a mindennapok szokásaiban tovább élő hagyományainkkal.

Kácsor Zsolt

KÖNYV

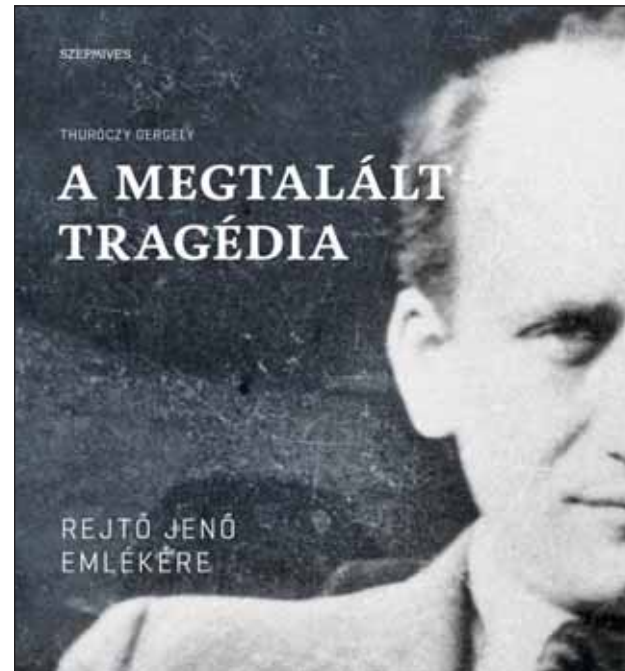
A megtalált tragédia

Rovatunkban ezúttal Thuróczy Gergely: A megtalált tragédia. Rejtő Jenő emlékére című kiadványt ajánljuk, amely a Szépművészet – Petőfi Irodalmi Múzeum gondozásában jelent meg.

A 2015-ben megjelent Rejtő-emlékkötet (Az ellopott tragédia) azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a magyar irodalomtörténet egyik legnagyobb adósságát próbálja legalább részben törleszteni. Irodalomtörténetünknek persze számos adóssága van, de ezek között is szembetűnő, hogy az egyik legsikeresebb és legolvasottabb szerzőnkéről, Rejtő Jenőről és munkásságáról alig született komolyabb tanulmány, életrajz.

A könyv sikere azt bizonyította, hogy eme hiányt az olvasók is érzékelik, és igénylik egy Rejtő életét és szerzetágó munkásságát átfogóan bemutató mű megjelenését. Ezért a nemrégiben napvilágot látott új kötet, az előző átdolgozott és bővített változata, alighanem szintén nagy érdeklődésre tarthat számot.

A megtalált tragédia a kötetet gondozó és az író alkotói pályáját elemző Thuróczy Gergely szerint –

A megtalált tragédia méltó folytatása a megkezdett munkának, noha a könyv „csak” az előző kötet átdolgozott változata. Thuróczy Gergelynek ugyanis újabb értékes információkkal és részletekkel sikerült hozzájárulnia a Rejtő-képhez és a kutatásokhoz. A bevezető tanulmányt a szerző az új adatok és információk fényében dolgozta át, bizonyos részeket kihagyott, viszont fontos kiegészítések is belekerültek. Néhány új szöveg és fotó mellett azonban helyet kapott egy Rejtő műveit összegyűjtő bibliográfia is, ami tudományos-kutatási szempontból talán az egyik legnagyobb nyereség. Minden kutatómunka egyik legfontosabb pillére, kiindulópontja egy bibliográfia, amely a kutatók, diákok mellett a laikus érdeklődőnek is segítséget nyújt. A bibliográfia persze – figyelmeztet Thuróczy – korántsem lehet teljes, mivel Rejtő valamennyi írásának listáját összeállítani nem egyszerű feladat. Rejtő számos – többségében az irodalomtudományban kevésbé vagy egyáltalán nem elismert – műfajban alkotott, több írása elvesztett vagy hozzáférhetetlen, a meglévő adatok pedig gyakran hiányosak; az elvégzett munka így tökéletlenségében is különösen tiszteltetreméltó. Remélhetőleg hamarosan egy hasonlóan igényes szakirodalmi bibliográfia is rendelkezésünkre áll majd.

Előszavában Thuróczy Gergely hangsúlyozza, hogy terjedelmi okokból bizonyos anyagok – főleg levelek, fotók, hasonmás közlések – kimaradtak a kötetből, ami ebben az esetben jó hírek is tekinthető. Jó hír, mert az anyag nagyságát jelzi, és jó hír, mert Thuróczy előrevetíti egy harmadik könyv megjelenését is, ami nem egyszerűen jelentős előrelépés a Rejtő-recepció szempontjából, és nemcsak számottevően növeli a használható, komoly Rejtő-szakirodalom mennyiségét és minőségét, hanem azt is jelenti, hogy újabb tudományos színvonalú, de egyúttal a széles közönség érdeklődésére is számot tartó könyv megjelenésére számíthatunk. Azt hiszem, a recens sokak nevében írhatja: nagyon várjuk ezt a félig-meddig megígért harmadik könyvet, és nagyon várjuk a lassan körvonalazódó monográfia megszületését is.

Virágh Judit

Peremiczky Szilvia

Ugyanolyan lelkesedéssel és energiával

Aki szíven viseli temetőink sorsát

Siklósi Vilmos, a zalaegerszegi hitközség elnöke, elmúlt 70 éves. A munkabírásán, a lelkesedésén ebből mi sem látszik. Az biztos, hogy bármikor beszélgetünk a munkájáról, az életéről, pillanatokon belül többes számban beszél róla. Észrevétlenül, akaratlanul.

– Érdekes, ha kérdezlek, azonnal a közös munkáról beszélsz. Nincs én, csak mi. Nincs te, csak ti.

– Lényeges, hogy a feleségem munkája nélkül nem sok mindent érne, és az enyém sem az övé nélkül. Úgy gondolom, hogy azért működik a Béke-Shalom Baráti Társaság, a zsidó hitközség és az Egészség Egyesület, mert abban is támogatjuk egymást, hiszen a magánéletem összefonódik a közösség életével. Szerencsére sok segítők is van.

– Meg tudod határozni azt az időt, amikor az életed fordulóponthoz ért?

– A szemem 1972 körül nyílt ki. Akkor olvastam először a Világosságban az antiszemizmusról. Attól kezdve fejlődtem tovább. Az igazi zsidóságot számomra a rendszerváltás hozta. Ha nincs rendszerváltás, akkor az utolsó zsidó a családomból én lettem volna. Azóta is tanulom, amihez egy egész élet kellene, persze a 70 év első felében ez nem adta meg.

– Nemcsak a hitközség, hanem Zalaegerszeg kultúrája is sok mindent köszönhet neked, nektek.

– Megkaptuk a Színházi mecénás kitüntető címet. Igyekeztünk sokat tenni a színházért. Ez szerelem a mi életünkben. Létrehoztuk az Ólomkristály közönségdíjasok falát, egy Hevesi Sándor örök emlékkiállítását és az örökös tagokról Béres János szobrászművész által készített bronz

arcképsorozatot. És azt hiszem, hogy ez maradandó.

A 70 év két dologra ragyog. Egyik: hátránézni, hogy mi volt, mi van, és nagyon ragyogó előnézni, hogy mit szeretnénk még tenni.

Ha visszagondolok az elmúlt évekre, amióta én vagyok a hitközség elnöke, elképesztően sok médiafelületen kapunk valamilyen lehetőséget. A mi kicsiny szervezethöz képest ez hihetetlen kommunikáció. Nagyon komoly dolog. Akit érdekel, az ma már mindenről tudhat az életünkkel kapcsolatban.

És ebből talán a legcsodálatosabb dolog, hogy a holokausztkonferenciánk a megyei lapban 6 oldalon, több ezer példányban megjelent. A legutolsó édes gyermekünk a 6 tabló belyegkiállítás volt, ami kuriózum (erről már külön beszámoltunk) itt, Magyarországon.

A zsidó hitközség 95 óta működik. Hozzá tartozik a város életéhez. Mint a gyerekek, az óvodások, elkezdünk valamit, és azt kell mondani, kezdünk felnőni. Minden ünnepet megtartunk, minden hagyományt igyekeztünk visszahozni. 1990 óta létezik a

IZRAELI

SZÍNES

Innovációs díjat nyert az EL AI hordható takarója

A Travelplusamenities kihirdette a 2016-os év legjobb, légitársaságokhoz kapcsolódó termékeit. A győztes az EL AI hordható plédje lett, amelyet *Idan Noyberg* és *Gal Bulka*, a Lyly.design tervezői készítettek.

A plédet ugyanolyan könnyű hordani, mint egy kényelmes, puha pulóvert vagy poncsót. A kezeknek és a fejnek is van hely benne, ami könnyű mozgást és teljes szabadságot biztosít. Mivel nem csúszik el a viselőjén, a takaró különösen alvásakor praktikus egy hosszú távú repülőúton.

A hordható takaróval az EL AI járatain találkozhatunk. A légitársaság első osztályán a Lyly.design egy másik termékét, a First Class pizsamát is viselhetjük.

Izraeli Nagykövetség

Nü, és hová álljanak a neológok?

Az izraeli parlament előtt fekszik egy törvényjavaslat, amely azt írja elő, hogy az állam csak a Főrabbinátus által lebonolyított betéréseket ismerje el, még az ortodox betérők sem kapnának teljes jogú zsidó státuszt ennek hiányában. A diaszpóra némely zsidó közösségei nehezményezik a dolgot.

A törvényjavaslat a Legfelsőbb Bíróság tavalyi döntését kívánja felülvizsgálni, amely kimondta, hogy a Főrabbinátus keretein kívül zajló ortodox betéréseket az állam köteles elfogadni. Erre hivatkozva folyamodtak

hasonló döntésért a Legfelsőbb Bírósághoz a konzervatív zsidók és a reformzsidók is.

A reformzsidó világszervezet vezetője szerint a Legfelsőbb Bíróság döntésével szembenő javaslat sérti a világ zsidóságának többségét, akiket az ultraortodox Főrabbinátus nem képvisel, és veszélyeztetni a zsidó nép egységét. Vannak, akik úgy látják, ez a döntés még távolabb sodorná Izraelt attól, hogy – rendeltetését betöltve – minden zsidó vallási irányzatnak egyformán az otthona lehessen, a zsidók, minden zsidó közös államként.

Bekamerázott rendőrök

Kamerát visel hamarosan minden izraeli rendőr, mert kiderült, hogy kevesebb a panasz a kamerával felszerelt rendőrök ellen – értesült az MTI.

Már az idei év közepétől a szolgálatban lévő rendőrök felszerelése közé tartozik majd a testükön hordott kamera, miután egy hosszan tartó kísérlet bebizonyította, hogy „jelentősen pozitív hatást lehet elérni segítségével a nagyközönséggel való viselkedésben és a bíróságok bizonyítási eljárásaiban”.

A kísérletben részt vevő rendőröskön negyedével kevesebb panaszt emeltek a többi poszthoz képest a rendfenntartókkal szemben. A rendőrtisztek is elégedettek voltak a kamerákkal a próba idején, mert előnyösen változtattak meg beosztottjaik hozzáállását.

A már régebben kamerával felszerelt rendőröknél az is kiderült, hogy akkor volt a legnagyobb hatással a filmezés, ha az érintettek tudtak róla, hogy rögzítik a történéseket. Százharmincnyolcan, négy rendőrállomás forgalmi rendőrei és járőrei, valamint a Negev-sivatag és Jeruzsálem vidékének rendfenntartói vettek részt az előzetes kísérletben.

Összesen 5245 videofelvételt rögzítettek a „bekamerázott” közrendőrök, ebből 379 esetben gyanúsítottakat vettek őrizetbe. Húsz felvételt később felhasználta az ügyészség a bírósági eljárásoknál.

A kamerás kísérlet előtt az derült ki egy közvélemény-kutatásból, hogy a megkérdezett izraelieknek csak kevesebb mint a fele bízott meg körzetének rendőrségében. Viszont egy újabb felmérés szerint bizalmuk ötvenhat százalékkal növekedett, amikor a kamerás rendőrökkel találkoztak.

Maguk a rendőrök arról számoltak be, hogy kamerákkal felszerelve jobban ellenőrzésük alatt tudták tartani az eseményeket, jobban értették azokat a helyzeteket, ahová kihívták őket, és gyorsabban sikerült megoldaniuk a problémákat.

Elismerték, hogy „bekamerázva” jobban figyeltek saját szavaikra és viselkedésükre, magabiztosabbak is voltak, ami tükröződött a felvételeken. Különösen éjjel – amikor nem lehetett látni a kamerákat – eredményesebben dolgoztak, ha tájékoztatták ügyfeleiket a készülő videofelvételekről.

A jövő autója Izraelből érkezik?

Izraelben ugyan nincs autógyártás, az ország mégis vezető szerepet tölt be az iparágban. A kocsikban egyre több a high-tech funkció, és hamarosan az önvezető autók is megjelennek a piacon. Az izraeli startup vállalkozások mára a világ első számú autóiipari fejlesztőivé váltak, mert több olyan találmányuk is van, amelyek forradalmasíthatják ezt a területet.

Mobileye

Az elmúlt években elsősorban a Google önvezető autóiról szóltak a hírek, a 15 milliárd dolláros Intel-Mobileye vállalatfelvásárlásnak köszönhetően azonban egyre többen a Mobileye-Intel-BMW közös fejlesztéseiben látják a jövő önvezető autóit. A jeruzsálemi székhelyű, 1999-ben alapított egykori startup 2021-re ígéri a teljesen autonóm, önvezető járműveket. A Mobileye technológiája képes felismerni és megkülönböztetni a gyalogosokat és az autókat, a szenzorok mérik a közelben lévő „tárgyak” sebességét és távolságát, valamint jelzik, ha veszély várható például egy gyorsan közeledő jármű miatt. A pontos számítások eredményeképp az önvezető autók előzni is biztonságosan fognak, így az utazási élmény sem fog változni.

Softwheel Technology

Akár egy találos kérdés is lehetne, hogy mi a közös egy kerekes szék-

Izraelnek már 8.680.000 lakosa van

Most, hogy Izrael Állama függetlenségének hatvankilencedik évfordulóját ünnepelte, az ottani statisztikai hivatal közzétett adatokat, melyek szerint az ország lakossága 1,9 százalékos növekedést produkált, százötvenkilencezer emberrel többen élnek Erecben az elmúlt évhez képest. Jelenleg 8.680.000 a lakosok száma.

A CBS számításai szerint a teljes lakosság 74,7 százaléka (6.480.000) zsidó, 20,8 százaléka (1.810.000) arab, a fennmaradó 4,5 százalék pedig más vallású.

A múlt évi jom háacmáut óta 174.000 csecsemő született Izraelben, 44.000 ember halt meg, és 30.000 ember vándorolt be az országba.

A CBS szerint 2048-ra, amikor Izrael századik függetlenségi napját ünnepli majd, a lakosság száma eléri a 15 milliót.

Végleges?

Véglegesítette az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) végrehajtó tanácsa a szervezet közgyűlésében Jeruzsálemről három nappal korábban elfogadott határozatát, amely Izrael felháborodását váltotta ki.

A döntés vitatta az izraeli szuverenitást Jeruzsálem felett. Az állásfoglalás bírálta a kelet-jeruzsálemi régészeti feltárásokat is, és a nemzetközi jog megsértésével vádolta miattuk a kormányt.

A határozatban semmisnek mondták ki a Jeruzsálemben „megszállt hatalomként” hozott izraeli intézkedéseket, amelyek megváltoztatnák a Szent Város státuszát.

A kormány, a közgyűlésben hozott döntésre reagálva, egymilliárd dollárral csökkentette a világszervezet fenntartására szánt izraeli hozzájárulást.

Joszéf Amrani nagykövet a magyarországi Audi-gyárban

ben, egy kerékpárral és egy high-tech autóban. A helyes válasz az, hogy a felfüggesztés.

Aquarius Engines

Az Aquarius a motorok forradalmasításán dolgozik. Célja egy szuperhatékony autómotor kifejlesztése, a dugattyús hajtóművek áttervezése.

A koncepció szerint az Aquarius motorjai akár háromszor hatékonyabban használják majd fel az üzemanyagot, mint a mai autómotorok, valamint sokkal kisebbek, olcsóbbak és környezetbarátabbak lesznek.

StoreDot

A StoreDot nemrégiben számos érdekességet mutatott be a berlini

CUBE technológiai vásáron. A legnagyobb sikere a FlashBattery technológiának volt, amely mindössze 5 perc alatt tölti fel az elektromos autókat.

A StoreDot tehát nem arra fókuszál, hogy az elektromos autók minél hosszabb távot tudjanak megtenni egy feltöltéssel, hanem a töltési idő hatékonyságára. Csak összehasonlításként: az iparági etalonként emlegetett Tesla SuperCharger állomásai 75 perc alatt töltik fel az autókat. A StoreDot technológiáját mobiltelefonok esetében is tesztelik. Az autós fejlesztés várhatóan 3 éven belül kerül piacra.

Izraeli Nagykövetség

A Holt-tenger mellett Ein Gedi is haldoklik

Egyre nagyobb gondok vannak a Holt-tengerrel. Izrael egyik legvonzóbb turisztikai látványossága meglehetősen gyorsan csökken a vízszintje. A helyzetért az emberek tevékenységét teszik felelőssé.

A Jordán folyó ma már inkább csak pataknek mondható, mintsem folyónak, ezért egyre apad a Holt-tenger is, mivel elvileg a Jordán medencéjének víz-készlete táplálná. Mostanra viszont épp csak csordogál a víz.

A hatvanas években a tengert tápláló folyók egy részét elterelték, hogy vezetékhalózatokon keresztül az ország egészére számára vizet biztosítsanak. Emellett az ásványokat kitermelő cégek fúrni kezdték a partszakasz mentén lévő talajt, hogy kibányásszák és exportálják a Holt-tenger ásványait. A vízhozam csökkenése miatt a tenger a kilencvenes években elkezdett visszahúzódní, azóta több ezer lefolyólyuk keletkezett az izraeli oldalon e fúrásoknál.

2015-ben Jordánia és Izrael megállapodásban rögzítette, hogy 900 millió dollárt fordítanak a tenger megóvására, közös erővel csatornát építenek a Vörös-tengertől a Holt-tengerig, hogy a Holt-tengert táplálják évente közel 300 millió köbméternyi vízzel. A tervek szerint a három évet igénybe vevő építkezés után megkezdődhet a „Sós-tenger” újjászülése, így Izrael nem vezíti el egyik közkedvelt turisztikai célpontját.

A problémák már szabad szemmel is láthatóak az egykoron nagyobb vízfelülettel rendelkező Holt-tenger partjainál fekvő településen, Ein Gediben is.

VALLÁSI ROVAT

Hinni és kételkedni a rabbik szavaiban

Első látásra távol áll a hagyományos zsidó világnézettől a szkepticizmus, a mindent megkérdőjelező gondolkodásmód, ami csak azt hajlandó elhinni, amit lát, amit be tud bizonyítani. Gyakran azonban ez egy legitim, sőt fontos eszköz a zsidó gondolkodás fegyvertárában. Bizonyításképpen nyissunk ki egy Talmud-kötetet tetszőleges helyen. Jó eséllyel (legalább) két rabbist fogunk találni, akik egymással vitatkoznak valamilyen vallási törvénybeli kérdésen. Miért nem hisznek egymásnak, hiszen mindketten tanult, megbízható, bölcs emberek? Mert a kétkedés erejét használják fel az igazság megtalálására. Mind a mai napig írnak a legnagyobb rabbik könyveket, rezsumumokat, melyekben az aktuális vallási és világi kérdéseket tárgyalják, és intenzíven vitatkoznak egymás álláspontjával. Nem szégyellik megkérdőjelezni kollégáik szavait.

Saját magamat is „zsidó szkeptikusnak” vallom, amit annak az alapélményemnek köszönhetek, ahogyan felnőtt fejjel megismerkedtem a zsidóság gondolataival. Mivel nem válásos háttérből jöttem, és mindenféle tudást igyekeztem begyűjteni, gyakran ért az az élmény, hogy valamiről, amit addig nekem vallásunk, hitünk szerves részeként mutattak be, évekkel később kiderült, hogy egyáltalán nem az, csupán egy érdekes hangzó teória, ami valakinek nagyon megtetszett, és különböző fórumokon terjeszti. Ezért szokásommat tettem, hogy gyanakodjak, és igyekezek ellenőrizni az ilyen kijelentések forrásait, eredetét a hagyományos zsidó irodalomban.

Ahogy a kétkedés, ugyanúgy a Bölcsseinkbe vetett hit is az egyik útja a megértésnek, a tudás gyarapításának. A Pirké Ávot (6:6) felsorolja azt a 48 tulajdonságot, amelyek által a Tóra megszerezhető. Ezek egyike az emunát cháchámim, azaz a bölcsseinkbe vetett hit, bizalom, viszont ugyanebben a listában található három olyan tulajdonságot is, amelyek inkább a szkeptikusokra jellemzők: 1. dikduk chávérím, azaz a kollégákkal való alapos okfejtés, vita, 2. máámido ál háemet, szó szerint az igazra, az igaz útra állítani a másikat, akiről azt gondoljuk, hogy eltévedt a gondolkodásában, valamint 3. máchkim et rábo, azaz bölcsőbb teszi a mesterét, ami a tisztelet határain belül már odáig megy el, hogy az ember akár a saját tanítójával is vitába merjen szállni (más értelmezés szerint: bölcs kérdések megfogalmazása által teszi bölcsébbé).

A hit és a kételkedés a rabbik tanításában látszólag egymásnak ellentmondanak. Hogyan lehetséges mégis mindkettőt egyszerre alkalmazni? Ha a kételkedésünk konstruktív, akkor hozzásegít minket ahhoz, hogy általa új tudást, új megértést szerezhessünk. Például ha egy rabbi valamely talmudi idézetet használ fel az érvelésében, akkor kinyitom a Talmudot az idézett helyen, és ellenőrzöm, hogy vajon a kontextus illeszkedik-e a témához. Így a szkepticizmusomnak köszönhetően tanultam egy új részt a Talmudból. Ha viszont a rabbi egy fontos összefüggésre világít rá, olyasvalamire, amit én magamtól nem érthetnék meg, mivel ő tanultabb, nagyobb ember nálam, és szélesebb rálátása van a világra, akkor nem kételkednem kell a szavaiban, hanem megpróbálni megérteni, felnőni hozzá. (Természetesen

ez attól is nagyban függ, hogy ki az, aki az állítást mondja, „mit tett le az asztalra” korábban.)

Ez az egyszerű jelentése a Bölcsseinkbe vetett hit fogalmának, amit hagyományosan a talmudi korban élő rabbikra szoktunk vonatkoztatni. Számunkra ugyanis ők adják át az írott Tórát kiegészítő „szóbeli” hagyományt. Szinte az egész későbbi zsidó bölcsélet az általuk továbbadott „alapanyagra” támaszkodott (eltekintve talán a zsidó misztikától, melynek felfedése fokozatosan történik, de ennek a legmélyebb gyökerei is megtalálhatók a talmudi kor irodalmában).

Meglepetten tapasztaltam a minap, hogy az egyik nem zsidó sajtóorgánumban egy tanult, neológ zsidó hitestvérünk (nem rabbi) a sávuot ünnepeinek egy alternatív, mondhatni unortodox magyarázatát tette közzé, ismeretterjesztő célzattal. Az általa bemutatott elmélet szerint – mely a nem hagyományos zsidó filozófiában nagy népszerűségnek örvend – sávuot ünnepe eredetileg nem is a Tóra adásáról szólt, hanem az első terményeket bemutató mezőgazdasági ünnep, ahogyan azt a tórai narratíva is leírja. Az, hogy a mai zsidóság ezt a Szináj-hegyi kinyilatkoztatáshoz köti, utólagos, megkérdőjelezhető rabbinikus vívmány. Természetesen nem gondolja a rabbi, hogy rossz szándékkal festették bele sávuot ünnepebe a Tóra-adást, csak azt, hogy a tudományos objektivitás szerint ezt semmi nem támasztja alá, a párhuzam inkább a bölcs vezetők egyfajta népnevelési programjából eredeztethető.

Mi a baj azzal, ha valaki ilyesmit gondol? E kérdés megválaszolása segíthet minket abban, hogy még mélyebb megértést kapjunk az emunát cháchámim, a Bölcsseinkbe vetett hit fogalmáról. Salamon király a Példabeszédek könyvének 8. fejezetében hosszan ír a Tóra jelentőségéről, működéséről, legfontosabb szabályairól. Egyebek mellett azt írja a Tóra nevében: „azokat, akik szeretnek engem, én szeretem, és akik keresnek engem, meg fognak találni” (8:17). Ebből azt tanulhatjuk, hogy ahhoz, hogy a Tóra bölcsességéhez annak teljességében hozzáférhessünk, szükséges egy alapvető hozzáállás. Ahogyan a Tóra nem mindenkit „szeret”, csak akik őt is „szeretik”, úgy a talmudi bölcsseink gondolatainak megértése is nagyban függ attól, hogy megérteni akarjuk-e a mondataikat vagy elvitatni. A Sábát traktátus 86b lapjától kezdve többoldalas, hosszú értekezést találunk a Tóra-adás részleteiről, melyből egyértelműen kiderül, hogy sávuotkor történt. Most vegyünk végig néhány összefüggést, amikről lemaradnánk, ha a szkepticizmus jegyében nem fogadnánk el ezt a hagyományt.

Már a Tóra szövegében is feltűnő, hogy három ünnepet említ egyszerre: peszách, sávuot és szukkot ünnepe, és a három közül sávuot a „kakukktójtás”, hiszen a másik kettőt a szöveg egyértelműen kapcsolja az egyiptomi kivonuláshoz, és a dátumukat is rögzíti – sávuotnál egyik sem történik meg. Csak annyit tudunk, hogy 49 napot, hét hetet kell számolnunk (ami szintén csak akkor illeszkedik szépen az összképbe, ha Bölcsseink magyarázatát is elfogadjuk, mely szerint ez a számolás a Tóra-adást előkészíteni hivatott fokozatos fejlődés eszköze). Ahogyan sávuot, úgy a Tóra-adás dátumozása is feltűnően és szokatlanul hiányos a Tórában: „A harmadik hónapban, amikor Izrael fiai kijöttek Egyiptomból, ezen a napon elérkeztek Szináj-

pusztájába” (Mózes 2., 19:1). Mi az, hogy „ezen a napon”? Miért nem írja le, hogy pontosan melyik napon? Ha Bölcsseink feltevését elfogadjuk, akkor ez érthetővé válik: a két homályban hagyott dátum összekapcsolódik. Talán az sem véletlen, hogy éppen a Tóra-adás eseménye az, aminek a legalapvetőbb megértéséhez sem elég az írott Tórára támaszkodnunk. Ebből is „dekódolhatjuk” azt az üzenetet, hogy szóbeli hagyományt is kaptunk ugyanezen az ünnepen.

Jó néhány hasonló dolog van a Tórában, ami egyáltalán nincsen leírva, és csak a Talmudból tudjuk. Ezeket nem tudjuk megkérdőjelezni, mert semmilyen más forrásunk nincsen, amit a helyébe írhatnánk. Például rögzítve van, hogy tefilint, imaszíjat kell kötnünk magunkra, de hogy miként nézzon ki, az hiányzik. Vagy hogy szombatban nem szabad dolgozni, és halálbüntetést érdemel, aki megszegi, de hogy pontosan mi számít munkának, az hiányzik (ami igencsak megnehezítené a halálbüntetés értelmezését). Ezekkel a törvényekkel kapcsolatban muszáj elfogadnunk a Talmud hitelességét. Akkor miért is gondolnánk, hogy például a Tóra-adás dátumával kapcsolatban maguktól találták ki az összefüggéseket a rabbik?

Érdekes, hogy a régi időkben még a keresztény egyházak sem kérdőjelezték meg, hogy a Talmud tartalmazza a Tórát kiegészítő hiteles hagyományt: „Az írástudók és a farizeusok Mózes tanítói székében ülnek. Tegyetek meg és tartsatok meg ezért mindent, amit mondanak nektek...” (Máté 23:2-3) Fontos, hogy mi, zsidók, legalább ekkora tiszteletben tartsuk a saját kincseinket, bölcseségeinket.

Szántó-Várnagy Binjomin
binjomin.hu

Radnóti rabbi rovata

Állítás:

A zsidók egész évben tett ígéreteit és esküit a Kol nidré nevű imádságuk alapján semmissé teszik, és ezután csalásaikat az Isten „megbocsátja” nekik.

Cáfolat:

A Kol nidré ima hatása a szigorúan személyes, önmagunkra tett fogadalmak érvénytelenítéséről szól. Semmiképpen sem teszi semmissé a mások számára tett fogadalmak érvényességét.

Bővebben:

Jom kippur, az engesztelőnap, a legnagyobb zsidó ünnep. Ennek az ünnepnek a felvezető estjét hívják Kol nidrének, aminek a jelentése: „minden eskü”. Ez az a különleges ima, amit nagyon sokszor – szándékosan – félreértelmeznek. Az ima így szól:

„Mindazokat a fogadalmakat, eltiltásokat, esküket, ígéreteket... melyeket megfogadtunk, melyekre megesküdtünk és melyekre elköteleztük magunkat, melyeket megtöltöttünk magunknak ettől a jom kippurtól a jom kippurig, mely javunkra jön el, mindezeket megbántuk már! Mind legyen feloldott, érvénytelen, nem kötelező és semmis, teljesen érvényét veszített, hatály és kötelezettség nélküli! (...)”

Vagyis a Kol nidré ima valójában szigorúan személyes, csak saját magunka vonatkozó, önmagunkat korlátozó, a jelenre vagy a jövő életünkre irányuló fogadalmak érvénytelenítéséről szól. (Pl. valaki megfogadja, hogy a jövőben ezt vagy azt nem eszi.) Semmiképpen sem teszi semmissé a mások számára tett fogadalmak érvényességét.

A talmudi bölcsseink minden esetben óvnak a fogadalmak vagy eskük megtételétől. Sőt, már a Tóra tárgyalja, lehet-e egyáltalán fogadalmat tenni, akár valamilyen szent célra is.

Csak egyetlen helyen engedi meg az egyéni esküt: „Ha valaki fogadalmat tesz az Örökkévalónak, vagy esküt tesz, hogy megkösse magát megszorítással, meg ne szegje szavát; mind aszerint amint kijön szájából, cselekedjék” (Mózes IV. 30:3).

Az eskü ideje alatt az eskühöz méltó módon és ennek megfelelően kell viselkedni. Ez tórai parancsolat. Ám itt meg kell jegyezni, hogy egy esküt egy bíróság semmissé tehet. (Talmud Chagigah 10a; Maimonides, Mishneh Torah, Hilchot Shevuot 6:1, stb.) Azaz ha valaki megbánja, hogy egy bizonyos esküt (fogadalmat stb.) önmagára vett, akkor azt – jom kippuron kívüli napokon – csakis egy bíróság semmisítheti meg. Ez is parancsolat, hiszen a zsidók számára a vallás jog bármelyik része olyan, mintha Mózes kapta volna a Szináj-hegyen.

És a Talmud továbbá részletezi a kérdést: Csak az olyan eskü alól lehet felmentést szerezni, amelyiknél az eskütételnél többen is jelen vannak, és ha felfüggesztésre kerül sor, ők ott vannak akkor is, amikor az esküt megszüntetik.

A Talmud kb. 15–20%-a foglalkozik a zsidó bírósági rendszerrel, köztük az eskük alatt tett fogadalmakkal és a tanúkkal. Mire jók ezek a vallomások vagy eskük, ha azokat egy másik bíróságon érvényteleníteni lehet? A válasz is logikus: ezért van az, hogy az eskük tanúk előtt tételnek, és így a múltban elhangzottakat nem lehet megmásítani. A rabbik többször hangoztatják: bármilyen hivatalos esküt csakis mások füle hallatára lehet tenni, és megsemmisíteni is szintúgy, azaz tanúk jelenlétével és jóváhagyásával. (Lásd: Talmud: Shevuot 29a; Nedarim 25a, Vallásjog: Nachmanides, Teshuvot HaRambam, 248, 280; Tur, Orach Chaim 619; Shulchan Aruch, Yoreh Deah 211:4)

Mint látjuk, a zsidó jog szerint a fogadalom nem csupán kimondott néhány szó, hanem úgy kell az embernek a saját esküjére tekinteni, mint egy szerződésre, sőt annál is többre, hiszen lelkieben egy eskü rendkívül erős, pszichológiailag is motiváló tényező. Éppen ezért van, hogy egy külön talmudi traktátus foglalkozik a részleteivel, körülményeivel és feltételeivel.

A Kol nidré ima hagyománya az i. sz. 9. századra nyúlik vissza. Ekkor került bele az Amram Gaon által szerkesztett imakönyvbe, amely a legelső imakönyv volt, azaz ősi imáról van szó. Ám már a 12. századra – a zsidó közösségeken belül – vita kerekedett, hogy mi is a Kol nidré igazi szándéka és üzenete. Általános vélemény szerint jom kippurkor, az engesztelés szent napján elmondott imák célja, hogy az imádkozók megfelelő lelki háttérrel, rájuk nehezedő személyes fogadalmak nélkül lépjenek át az ünnepnapra. Vagyis a Kol nidré elsődleges célja, hogy az emberek ne legyenek kénytelenek élethosszig viselni egy önmagukat korlátozó, megfontolatlan eskü nehéz terhét.

Rabbenu Tam a 12. században ezzel a gondolattal szállt szembe. Ő ellenzte a múltbéli fogadalmak megsemmisítését, mondván, hogyan is semmisíthetné meg az egyén a saját privát fogadalmait egy rabbi által leírt általános imával? Milyen megbánás az, amikor az egyén még csak fel sem sorolja a saját vétkeit, esküit? Szerinte a jövőben is használják az ősi Kol nidré szent szöveget, ám azt úgy módosította, hogy az ima vonatkozzon már előre a jövőben teendő egyéni fogadalmakra is, így akadályozza meg a felelőtlen önkorlátozásokat.

Egy zsidó embernek a Kol nidré soha nem nyújtott, nem nyújt és nem nyújthat alkalmat arra, hogy bárkinek is hazudjon.

Szobrot kapott Dabas város díszpolgára

A Térségi Holokauszt Emlékpont előtti téren avatta fel Dabas közössége Bragyova György holokauszt túlélő, egykori felsődabasi lakos egész alakos szobrát, amelyet Gábor Emese készített. Az alkotás egy kompozícióban ábrá-

Bragyova György lányai, Esther és Judit, valamint unokatestvére, Frida

zolja a főalakot és kedvenc kutyáját, ami az emberséget, az összetartozást és az egymásrautaltságot jeleníti meg. A padon ülő idős ember a felsődabasi közösség szerves részeként jelenik meg, mintha soha nem kényszerült volna elhagyni szülőföldjét, vagy mintha örökre hazatért volna a szülői házba.

A rendezvény szónoka Forgács János holokauszt túlélő volt, majd Kőszegi Zoltán polgármester méltatta az esemény jelentőségét. A műsorban közreműködött a Divertimento vonósnegyes, Fehér Júlia versmondó és Valentyk Anna színművész.

A szoboravatón részt vettek Bragyova György Izraelben élő lányai és rokonai is. Egyik lánya, Judith, megható szavakkal emlékezett meg a tavalyelőtt, 92 éves korában eltávozott nevelőapáról, és megköszönte a város közösségének, hogy kegyelettel ápolja emlékét.

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdent.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikum-mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfeghértő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz hához megyünk. Hétvégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Szines és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammot I.-ben (III. em. 312-es üzlet), a II., és a VI. kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Eladó és kiadó ingatlanokat keresünk! Budapesti Ingatlanközvetítő Kft. 06-1-200-4972.

Szakképzett ápolónő éjszakai ápolást, gondozást vállal. 06-20-388-9935.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

180/85/66 férfi megismerkedne társ-keresés céljából csinos hölgygel. 06-20-213-3164.

Hírek, események röviden

– **Preisz József**, a Zalaegerszegi Zsidó Hitközség örökös alelnöke életműdíjat kapott. A Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara a kitüntetését az 55 éves szakmai munka elismeréseként adományozta. A mester munkáját fémjelzi többek közt a városi nagytemplom órája és a színház előtti téren látható, a világon egyedülálló földi toronyója. Egy nagy álom vár még beteljesülésre. Egy állandó órákiállítás.

– **A Herman Lipót Idősek Klubjában** június 21-én, szerdán, 14 óra-kor kezdődik a Nem csak a húszéveseké a világ című zenés műsor.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjesztő a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkése a 06-(1)-767-8262-es

számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Mártír-istentiszteletek 2017

Június 18.	Sárbogárd	16.00	temető
	Salgótarján	11.00	temető
	Nagykátán	10.30	temető
	Tata	10.00	temető
	Tatabánya	14.00	temető
	Esztergom	11.00	temető
	Miskolc	11.00	temető
	Zalaegerszeg	9.00	volt gettó, vasútállomás, emléktábla
		10.30	volt zsinagóga
		12.00	temető

Június 25.	Békéscsaba	15.00	zsinagóga emlékfal
	Szolnok	14.00	zsinagóga
	Sátoraljaújhely	14.00	temető
	Cegléd	9.30	kis zsinagóga
	Nagykőrös	11.00	zsinagóga
	Győr	11.00	temető
	Kaposvár	11.00	temető
	Veszprém	10.00	városi emlékmű
	Szeged	10.00	holokauszt-emlékoszlop
		11.00	zsinagóga
	Dombóvár	14.00	zsinagóga
	Gyöngyös	10.00	temető
	Hódmezővásárhely	16.30	temető
		17.30	zsinagógakert
		18.00	zsinagóga

Június 27. kedd!	Vác	10.00	zsinagóga
------------------	-----	-------	-----------

Július 2.	Jászberény	11.00	temető
	Karcag	11.00	temető
		12.00	zsinagóga
	Pécs	10.00	temető
	Sopron	11.00	temető
	Gyula	12.00	temető
	Tapolca	13.00	volt gettó fala
		14.00	temető
	Szombathely	11.00	zsinagóga, Batthyány tér
	Debrecen	10.00	Monostorpályi úti temető
	Jánoshalma	11.00	zsinagóga
	Keszthely	11.00	zsinagóga

Július 9.	Szekszárd	10.30	Művészetek Háza
	Soroksár	9.15	temető
	Pesterzsébet	10.15	temető
	Csepel	11.30	temető

Július 16.	Újpest, Pestújhely, Rákospalota	18.00	zsinagóga
	Pápa	16.30	zsinagóga

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérik figyelemmel, mert változás lehetséges.

Könyv a kecskeméti ortodoxiáról

A közelmúltban mutatták be A kecskeméti ortodoxia 27 éve című könyvet, amelyet *Somodi Henrietta*, a téma neves kutatója írt.

Az eseményen először *Deák Gábor*, az Aura Kiadó igazgatója köszöntötte a jelenlévőket, hangsúlyozva, milyen nagyra becsüli, hogy a szerző – akinek egy korábbi munkája kizárólag a kecskeméti ortodox zsinagóga épületével foglalkozott – e művét az ő kiadójuknak ajánlotta fel megjelentetésre.

A mostani kötet, amelynek előszavát nemcsak magyarul, hanem angolul, németül és írítul is közlik, röviden áttekinti a kecskeméti zsidóság történetét, arra az időszakra fókuszálva, amikor kettészakadt a helyi kile, és a neológ hitközségből kiváltak az ortodoxok, mert nem kívántak együtt imádkozni az újítókkal, márpedig a Főtéren lévő nagy zsinagóga a neológ rítust követte.

Somodi Henriettától megtudhattuk, milyen sok kutatás előzte meg ezt a könyvet, és hogy művészettörténészként beleszeretett az épületbe.

Ezt követően köszöntötte a jelenlévőket *Feldmayer Péter*, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnöke, aki a következőket mondta:

Henrietta asszony, kedves Gábor, hölgyeim és uraim!

Amikor gyerekkoromban néha itt jártam, ebben a zsinagógában, az majdnem ugyanolyan volt, mint Nagykőrösön, csak ott szemben, egészen elől van a tóraolvasó emelvény, itt pedig – mint ortodox zsinagógákban szokás – középtől.

Aztán jött a romlás: a 80-as években már nemhogy imádkozni nem járt ide senki, hanem életveszélyes volt bejönni. Amikor felmáztam a karzatra, akkor le is szakadt alattam. Nagyon nehéz volt rábeszélni akkor Nyilas Gábor barátommal – aki akkor bent dolgozott a megyei tanácsban – és *Kötörő Miklós* úrral – aki később tanácselnök lett – a megyei akkori vezetését, hogy mentsük meg ezt az épületet.

Két dolog kellett ehhez.

Az egyik a célt megtalálni, hogy mi lesz vele, ha újraépítjük. A másik, hogy honnan lesz pénz.

Pénzt tudott szerezni *Kötörő Miklós*, mert egy igaz szívű ember volt, érezte, hogy milyen jelentősége van ennek az épületnek, mi a jelentősége annak, hogy ha már átalakították a nagy zsinagógát, akkor legalább ez megmaradjon olyan, amilyenek a régiék építették, szerették. A cél pedig a fotóművészet volt.

Azt tudjuk, hogy a zsinagóga nem csak imára szolgál. Az egyik neve *bét hákneszet*, a másik *bét hászéfer*, vagyis nemcsak a gyülekezet háza, hanem a könyvek háza is, tágabban a műveltség háza. Ez egy múzeum lett, amely őrzi a múltat, méltó ehhez az épülethez.

Méltó az épülethez, amelyet bár kecskeméti építettek, de valamiért pont úgy nézett ki, mint az előképei több helyen Lengyelországban.

Az északkelet-lengyelországi zsinagógákban ugyanezek a motívumok vannak, az orozslán, a sas, a szarvas képével.

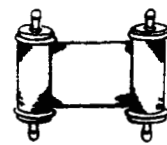
Szóval mintha egy kis Lengyelország csöppent volna ide.

A kecskeméti ortodox zsidók nagyapái hozták ide azt a rítust, azt a szokást, amely végül is oda vezetett, amikor a hasadás volt a zsinagógák között, a nagyobbik részük neológ zsinagóga lett, de ezt ő nem szerették, kiváltak a kecskeméti Zsidó Hitközségből, megalakították az ortodoxiát, és a régi szokások szerint imádkoztak.

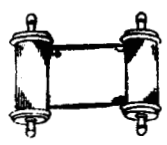
Különváltak, de a sorsuk végül is ugyanaz lett, mint az összes többi zsidónak. Kecskemét városa kivetette magából őket, s meggyilkolták őket. Nem nézték a gyilkosok, hogy ki a neológ és ki az ortodox zsidó!

Nem csoda, hogy nagyon büszke vagyok arra, hogy sikeresen küzdöttem ezért a csodás épületért, és nagyon nagy öröm volt számomra, hogy az épület talált valakit, *Henrietta* asszonyt, aki – hogy is mondta *Gábor*? – akkor egy csinos kislány volt, és ő is beleszeretett az épületbe és beleszeretett ebbe a történetbe.

Akinek megvan az előző könyve, az is láthatta már, hogy milyen empátiával és

IMADÓK

Templomok	Péntek	Szombat	Péntek	Szombat
	este	reggel	este	reggel
	Jún. 16.	Jún. 17.	Jún. 23.	Jún. 24.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuváros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.35	8.00	20.35	8.00
Alma u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	20.35	9.00	20.35	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.35	8.00	20.35	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.35	8.00	20.35	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Június 16. péntek	Szíván 22.	Gyertyagyújtás: 8.25
Június 17. szombat	Szíván 23.	Szombat kimenetele: 9.46
		Újholdhirdetés
Június 22. csütörtök	Szíván 28.	Jom kippur kátán
Június 23. péntek	Szíván 29.	Gyertyagyújtás: 8.27
Június 24. szombat	Szíván 30.	Szombat kimenetele: 9.48
		Újhold 1 (vasárnap Újhold 2.)

Olvasói levél

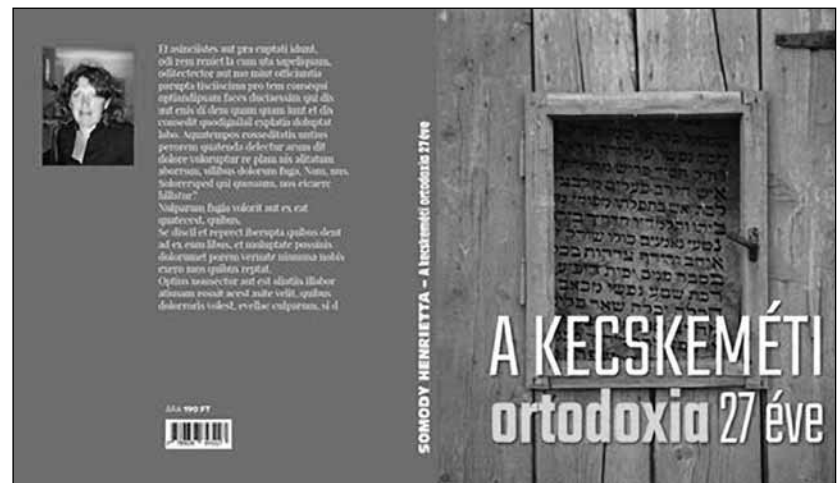
Tisztelt Főszerkesztő Úr! Az óbudai temetőben műanyag flakonokkal és mécsesstartókkal, italospalackokkal elegyített, többszobányi felhalmozott zöldhulladék (begyűjtött fa, gally) fogadja a látogatót. A látvány rettenetes, nagyapám, dr. Wellesz Gyula egykori óbudai főrabbi sírja megközelíthetetlen. A gondnok kérdéseimre tehetetlenségéről s a Hitközség közönyéről számolt be. Ha elégetni nem is lehet a szemetet, vannak módszerek az elszállításra. Kérem, segítsen, hogy ez a méltatlan állapot megszűnjön, s a helyzet normalizálódjon. Talán az Ön segítségével, az Új Élet nyilvánossága felébreszti a tétlenkedők lelkiismeretét és cselekvési szándékát. Fáradozását előre is köszönöm.

Tisztelettel:
dr. Kozma István

milyen tudással tárta fel ennek az épületnek a történetét.

Én azt mondom, hogy sajnós – a férje azt mondja, hogy szerencsére – *Henrietta* asszony elhagyott bennünket egy

Saját magam és jó barátom, *professzor Grósz Andor* nevében is azt kívánom, hogy ne veszítse el érdeklődését a zsinagógák iránt *Henrietta*, továbbra is dolgozzon akár a kecskeméti, akár a

időre, talán 10 évre vagy többre, de azt láttam, hogy ha el is költözött a messzi hegyes Svájcba, a szíve itt maradt egy picit velünk.

Mindig újra és újra foglalkozott Kecskeméttel, ezzel az épülettel, az itteni ortodox zsidóság történetével. Ezért esett jól, amikor értesültem arról, hogy megírta ezt a könyvet, és csak kiadóra várt.

Köszönet *Deák Gábor* úrnak, az *Aura* Könyvkiadónak, hogy ezt a művet magukévá tették és megjelentették. Köszönet a szponzoroknak, az NKA-nak és a Mazsihisznek, amelyek támogatták a könyv megjelenését.

Azt hiszem, mindannyian nagyon örülünk annak, hogy ez a könyv elkészült, örülünk annak, hogy sikerült megőrizni az érdeklődést Kecskemét és a környék zsidósága iránt.

környékbéli zsidóság történetének fel-
dolgozásán.

Hiszünk a környékbéli zsidóság jövőjében, hiszünk abban, hogy élő zsidóságot, élő zsinagógákat kell teremtenünk, ezért dolgozunk, és ebben mindig hű társat találunk Kecskemét nemes városában és vezetőiben, de azért a múltat sem szabad elfelejteni. Ha nincsenek értő emberek ahhoz, hogy kikutasdák, mi és hogyan történt, akkor el fog veszni a történelmünk egy fontos fejezete.

Köszönöm szépen, hogy itt lehetek, és köszönöm, hogy eljöttetek.

A bemutató nagyszámú közönséget zenezámokkal szórakoztatta Somodi Henrietta férje és az általa szervezett alkalmi zenekar.

Reméljük, hogy a kötet a nagyobb könyvesboltokban elérhető, megvásárolható lesz.

Ők voltak a „becstelen brygantik”

Nem ejtettünk foglyokat

Hidakat robbantottak fel, vonatszerelvényeket támadtak meg, náci katonákat öltek. A 90 éves Benjamin Levin a litvániai „Nákám” (Bosszú) partizán-csoport egyik utolsó túlélője. „Már nem beszélünk erről, de örökre bennünk él. Ha mégis erről mesélek, újabb és újabb emlékek törnek rám.”

Benjamin Levin a litvániai Vilniusban született. A náci megszállást követően 14 éves korában gettóba került. Bátyja egy partizánakcióban halt meg. Szülei túléltek a holokausztot, de amikor hazatértek, a helyi lakosság végzett velük. Ő időről időre kiszökött a gettóból, és a zsidó ellenállókhoz csatlakozva a náci csapatokat támadta. A Nákám csoport vezére és ideológusa a legendás Aba Kovner volt. Quentin Tarantino filmje, a Becstelen Brigantyk, az ő tevékenységükön alapszik.

Levin saját bevallása szerint igazi utcagyerekként nevelkedett Vilnius utcáin. Már nyolcévesen dohányzott, és különböző bandákhoz csapódva rötta az utcákat. Apja jómódú és ismert kereskedő volt a városban. Vallásos zsidó volt, de nagyra tartotta a német kultúrát, és nem hitte el, hogy a náci megszállás az életükbe kerülhet. „Apám rajongott mindenért, ami német. Azt gondolta, hogy a háború gyorsan véget ér majd.” Amikor rádőbent a szörnyű valóságra, és megkezdődtek a tömeggyilkosságok Litvánia-szerte, apja eladta üzletét és fegyvereket vásárolt az ellenállókknak. Feleségével egy vidéki farmon bújtak el, ott vészték át a háborút.

A gettóban rendszerek voltak a rajtaütések, ezért Levin társaival együtt elrejtőzött. Volt velük egy csecsemő is, aki egyszer csak sírni kezdett. Levin rémülettel figyelte, ahogy a gyermek apja megfojtja a csecsemőt. „Láttam, ahogy megöli a fiát. Rengeteg szörnyűségnek voltam tanúja a

gettóban. Láttam, hogyan válik vadállat jó emberekből, és azt is, hogyan lesznek hőssé az egyszerű emberek. Anyám ekkor azt mondta: a legszörnyűbb dolgok csak most jönnek majd...”

Levin bátyja, a 18 éves Smuel, minden pénzét pisztoly és lőszer vásárlására fektette. Ez volt a feltétele annak, hogy csatlakozhasson a zsidó partizánokhoz, akik a Vilnius körüli erdőkben rejtőzködtek. 1943-ban végül Benjamin is belépett a csoportba, és egyike lehetett a „nokmim”, azaz a bosszúállók csoportjának. Ekkor tudta meg, hogy bátyja éppen az előző napon vesztette életét egy titkos bevetésen. Mivel alacsony, vékony és mozgékony volt, a partizánok nagy hasznát vették, különösen a merényletek előkészítése során. Benjamin gyakran szökött be a gettóba, üzeneteket hozott-vitt, és a kétségbeesett zsidók sokszor őt bízták meg, hogy értéktárgyaikat gyógyszerre és élelmiszerre cserélje a városban.

A bosszúállók összesen 300 kilométernyi vasútvonalat tettek tönkre, 40 vasúti kocsit semmisítettek meg és öt hidat robbantottak fel, hogy ezzel is nehezítsék a náci csapatok mozgását és a haláltáborokba induló szerelvények útját. Rajtaütéseik során 212 német katonával végeztek. A bujkálás alatt erdei gombával és pocolyavíz-zel táplálkoztak. Menekülés közben Levin gyakran került golyózáporba, de a lövedékek mindig elkerültek, véleménye szerint alacsony termete miatt. Arra már nem emlékszik, hogy személyesen hány katonával és kollaboránssal végzett, de annyi bizonyos, hogy hetven év elteltével még mindig érvényes elfogatási parancs van ellene Litvániában.

Amikor a Vörös Hadsereg 1944 nyarán felszabadította Vilniust, a zsidó partizánok is kivették részüket a

Benjamin Levin

harcokból. A németekkel együttműködő litvánokat helyben agyonlőtték. „Nem ejtettünk foglyokat. Nem volt bírósági tárgyalás. Így mentek ezek a dolgok akkoriban.”

Levin szülei azon kevesek között voltak, akik túléltek a holokausztot. Amikor azonban visszatértek vilnusi házukba, a szomszédjaik rájuk törtek, és megölték őket. Benjamin egyedül maradt, ezért a háború végén azonnal a Szentföldre emigrált. Ott találkozott feleségével, Szárával, aki Magyarországról vándorolt Izraelbe, ahol két gyermekük született, majd 1967-ben az Egyesült Államokba költöztek. Szára egy hónappal ezelőtt hunyt el. Temetésén Levin így szólt fiához: „Most már az én időm is eljött.” Benjamin Levin már kilencvenéves, de a háború során annyi hamis személyazonosságot használt, hogy valódi születési idejére már nem is emlékszik. Ezért családja egy zsidó ünnepet jelölt ki számára születésnapnak: minden évben erev peszáchkor, a szabadulás ünnepének előestéjén köszöntik fel.

(Forrás: Ynet)

...és ideje van a nevelésnek

Van egy pólóm, az van ráírva jó nagy betűkkel: BALEK. Csak tudnám, mi került benne 34.700 forintba.

– Nem tudom, mert amikor kijöttem a kórházból, a vizsgabiztos még nem tért magához.

***

***

Barátok egymás között:
– Hogy sikerült az autózvezetői vizsgád?

Bennem és a férjemben csak egy dolog közös: ugyanazon a napon házasodtunk.

MEGJELENT!

Róna Tamás és Nógrádi Gergely:
Sálom!

és
Mázel tov!

Zsidó hittankönyv I. és II. része

A köteteket legkényelmesebben megrendelheti a
WWW.ZSIDOKONYVEK.HU
webshopban.

Az ár kötetenként

3570 Ft.-

SPÁNN GÁBOR

„Zsidó” van a pakliban

„Az egyik kedvenc tévésorozatot nézve feltűnt, hogy az egyébként krimi műfajú borzongatás aktuális folytatása zsidó környezetben játszódik. A szappanopera x-edik részében meghal a zsidó családfő, és egy jelenetet mutatnak, ami jobban megdöbbenett, mint az, hogy már 3 hónapja nem tudom, ki a gyilkos. Tudniillik a meghalt zsidó embert nyitott koporsóban felravatalozzák, a kisvárosbeli ismerősei egy-egy szál virágot tesznek a nyitott koporsóba, és homlokon csókolják az elhunytat. És ha mindez még kevés lenne, a rabbijuk nagyon szépen beszél a megboldogultról az emlékére tartott halotti toron, majd ezt követően a bőséges svédasztalról sertéssonkát és ehhez hasonló ínycsengőket falatoznak. Minden férfi szereplőn jól láthatóan kipa volt, a rabbit játszó színészzen tálsz, és a realitás kedvéért az egyébként magyarul beszélő filmben a kádist a rabbi eredeti arameus nyelven mondja el.

Valószínűleg tudják, hogy szinte minden játékfilm előtt valamennyi csatornán megjelenik egy karika egy számmal. A 12-es azt jelenti, hogy átlagos mozirol van szó, a 16-os már erősen korhatárhoz kötött a benne látható erőszakos képek miatt, és ha megjelenik a piros 18-as szám, biztosak lehetünk benne, hogy erotikus jelenetek tömege következik. Most készülök levelet írni a Médiahatóságnak, hogy ezentúl vezessenek be még egy karikát a zsidó témájú filmekhez, és ebbe írják bele jól olvashatóan: Rabbiknak nem ajánlott!

Az Új Élet olvasói régebbi írásaimból tudhatják, hogy kedvenc szabadidős elfoglaltságom az ördög bibliájának forgatása, magyarul: több mint 50 éve utlizom. Ez az a játék, ami kikapcsol, megszűnik számomra a külvilág, és képes vagyok egy nap 10–12 órát is végigjátszani, természetesen tiszta nyereségvágyból. Általában pénzben játszunk, de nálunk nem a pénz a lényeg, hanem az összeg. De hogy ne vessenek meg annyira, hozzáteszem, ha meghívást kapok nagyobb lélekszámú és minden anyagi vonzat nélküli ultraversenyre, ha időm engedi, szívesen megméretem magam.

Így történt ez a jó múltkor is. Felhívott egy Budapesttől messze lakó partnerem, hogy ultraversenyt rendez az egyik kelet-magyarországi kis faluban. Kétségeim voltak, hogy egy 300 lelkes településen ez hogy jön össze, de megnyugtatót, hogy 20 km-es rádiuszban több város is van, és ő begyűjti onnan is az utlistákat. Zsidó ember volt a meghívónk, a kiveszőfélben lévő paraszt zsidó archetipusa, egy olyan kétszögből, ahol az első világháború után még 680 zsidó élt, és az időnként kétségbeesett holokauszt nyomán mára rajta kívül még két család, azaz összesen 9 zsidó található a faluban. Meghallva ingadozásomat, még hozzátette: már csak azért is gyere, mert módod lesz egy komoly micvét tenni. Ez megadta a löketet, csak épp

azt nem tudtam elképzelni, hogy egy 300 lelkes, római katolikus faluban a helyi művház ultraversenyén miféle micve-lehetőség adódik. Egyetlen gondolatom támadt: a barátomon kívüli ott élő 2 zsidó család férfi tagjai szintén játékosok, és ő nyilván meg fog kérni, hogy az egyik depressziós zsidó partneremet majd hagyjam nyerni.

Már érkezésem után elmondta, hogy legjobb barátja – aki a falu másik zsidója – még elutazásom előtt temeti a feleségét. Ha mind a három zsidó család eljön az egyébként elhanyagolt temetőbe, akkor összesen 4 férfire lehet számítani. Mivel ismerte a nagyszüleit, akik igazán behóvód, glatt zsidók voltak, leégne a bőr a képéről, ha nem mondanánk kádist. Szemérmes felvetésemre, hogy jó, de itt sem rabbi, sem kántor nincs, elmondta, hogy ő az internetről megtanulta a zsidó temetés rituáléját, és le fogja vezetni a búcsúztatást. Arra is volt receptje, hogy velem együtt is csak 5-en leszünk.

A temetés előtt egy órával kifejtette, hogy miben is tudok jót cselekedni. Együtt menjünk be a falu egyetlen kocsmájába, és onnan jelöljük ki az alkalmi kilit. Látván tág pupilláimat, megnyugtatót, hogy kevésbé részegnek tűnök és esetleg sémita vonásokkal bíró férfiembereket fog kiválasztani, megkérve őket arra, hogy: gumicsizma le, ünnepi öltözék fel, ő papírból már csinált kipákat, jöjjenek velünk a temetésre, és nincs más dolguk, mint csendben körülállni a sírt, miközben mi 5-en majd imádkozunk. Ennek fejében én, a messziről jött pesti, ígérem meg, hogy a temetés után visszamegyek velük, és fejékként 3000 forintos limittel, amit ő előzőleg a kezembe nyom, megsponzorálom az egész napi alkoholizmusukat. Igazi zsidó furfang, ez jutott az öletről eszembe.

Így is történt, és ahogy Pesten call centeresnek, úgy itt zsidónak is túljelentkezés volt, legalább 10-en akartak egy órára zsidóvá lenni, úgyhogy módunk volt a minőségi szelektálásra is. A temetés baj nélkül lezajlott. Egyetlen zavaró momentum volt, hogy a legügybuzgóbb dublór-zsidó oldalba bökte barátomat, és megkérdezte: a végén elég kezét fogni, vagy meg kell csókolni a gyászolót?

Visszakísértük a statisztériát a csárdába, ahol én annak rendje-módja szerint befizettem a megelőlegezett egész napi delíriumot. Az egyik közülük felém fordult, és csábítgatni kezdett: szerkesztő úr, több eladó ház is van a faluban! Láthatja, hogy itt tiszta a levegő, hajnalban márdárcsicsérgés, a kártyapartija is összejön, maradjon végleg itt, a nyugdíjat ide is elhozza a postás. Miután szabadkozva visszautasítottam kedves ajánlatát, megkérdeztem, hogy egyáltalán miért jut ilyen az eszébe. Mire annyit felelt csupán: már megbocsásson, hogy megajánlottam, de ahogy önre nézek, maga sincs a legjobb bőrben...

Herzl Tivadar örököül hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uia.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

